

Diss.

282.

2568

Dis. 282.

Handwritten notes in Latin, likely a library or archival record, including words like 'Vindobona', 'march', and 'dis. 282'.

PRÆAMB
AD MA
MATRI
SACRAM
SE
NATURA S
RITE EXA
Ac un
PARERGIS EX
THEOL
Ad mentem Doctor
Duns
PUBLICÆ DIS
SUBJE
In Conventu, ac Stu
fingensi FF. Min. S. P
PRÆ
P. F. HERMELLO
dicti Ordinis, ac
Theologia
DEFENDE
PP. FF. JOAN. de MA
& ALBERICO LAMPI
ac Studii Al
Die Mensis Augusti
Cum Facultate Su
FRISINGÆ, Typis Joannis C
Typographi Episcopi

PRÆAMBULUM
AD MAGNUM
MATRIMONII
SACRAMENTUM,

SEU
NATURA SPONSALIIUM
RITE EXAMINATA,

Ac unà cum

PARERGIS EX UNIVERSA
THEOLOGIA

Ad mentem Doctoris Subtilis Joannis
Duns Scoti

PUBLICÆ DISPUTATIONI
SUBJECTA,

*In Conventu, ac Studio Theologico Fri-
singensi FF. Min. S. P. Francisci Reformatorum*

PRÆSIDE

P. F. HERMELLO HAIMMERL,
dicti Ordinis, ac Conventûs SS.

Theologiæ Lectore,

DEFENDENTIBUS

PP. FF. JOAN. de MATHA WENINGER,
& ALBERICO LAMPL, ejusdem Instituti,
ac Studii Alumnis.

Die Mensis Augusti Anno Domini 1737.

Cum Facultate Superiorum.

FRISINGÆ, Typis Joannis Christiani Caroli Immel,
Typographi Episcopalis, ac Lycei.

PRÆAMBULUM
AD MAGNUM
MATRIMONII
SACRAMENTUM,

SEU
NATURA SPONSALIIUM
RITE EXAMINATA,

Ac unà cum

PARERGIS EX UNIVERSA
THEOLOGIA

Ad mentem Doctoris Subtilis Joannis
Duns Scoti

PUBLICÆ DISPUTATIONI
SUBJECTA,

*In Conventu, ac Studio Theologico Fri-
singenſi FF. Min. S. P. Franciſci Reſormatorum*

PRÆSIDE
P. F. HERMELLO HAIMMERL,
dicti Ordinis, ac Conventûs SS.

Theologiæ Lectore,

DEFENDENTIBUS

PP. FF. JOAN. de MATHA WENINGER,
& ALBERICO LAMPL, ejusdem Inſtituti,
ac Studii Alumnis.

Die Menſis Auguſti Anno Domini 1737.

Cum Facultate Superiorum.

FRISINGÆ, Typis Joannis Chriſtiani Caroli Immel,
Typographi Episcopalis, ac Lycei.

INTEMERATÆ
DIVINISSIMI PNEVMATIS
SPONSÆ ELECTÆ,
CÆLI, TERRÆQUE DOMINÆ,
B. V. MARIÆ,
SUPERNO AFFLATU

Concipienti,
Et benedictum Ventrīs fructum
progerminanti,
Florem tamen Illibatæ Pudicitiae
haud quaquam deperdenti,

^{Sed &}
HUMANO SPONSO
Putatitio Salvatoris Parenti
D. JOSEPHO,

Absque praevaricatione

^{Divinorum}
CUM S. SPIRITU

^{Sponsalium}
Legitimè Desponsatæ

^{Has}
De SPONSALIBUS
Quæstiunculas

Tenerrimo mentis affectu
Donant, dedicant, ac consecrant

Clientum infirmi

Præses, & Defendentes

ELENCHUS QUÆSTIONUM.

QUÆSTIO I.

Quid sint Sponsalia, & qualem pari-
ant obligationem? pag. 1.

QUÆSTIO II.

*An Sponsalia propriè dicta debe-
ant esse promissio acceptata, & mutua?*
pag. 12.

QUÆSTIO III.

*An promissio sponsalitia debeat esse
sincera, seu vera absque fictione, & si-
mulatione?* pag. 24.

QUÆSTIO IV.

*An, & quomodo promissio sponsa-
litia debeat esse libera, & deliberata?*
pag. 40.

QUÆSTIO V.

*An promissio sponsalitia debeat esse
signò sensibili expressa, ac inter Personas
determinatas?* pag. 50.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

Quomodo promissio sponsalitia debeat esse inter personas de jure habiles, seu quales personæ contrahere possint Sponsalia? pag. 56.

QUÆSTIO VII.

An valeant Sponsalia à personis impedimento dirimente, vel impediante ligatis, contracta sub conditione, si Papa dispensaverit? pag. 73.

QUÆSTIO VIII.

De Sponsalibus clandestinis, ac sine consensu parentum contractis. pag. 84

QUÆSTIO IX.

De effectu Sponsalium. pag. 95.

QUÆSTIO X.

An Sponsalia prius contracta solvantur, vel solum suspendantur per subsequens matrimonium cum alia contractum? pag. 107.

IN

QUÆSTIO I.

*Quid sint Sponsalia, & qualem
pariant obligationem?*

PRænotandum. Sponsalia propriè
â spondendo, seu promittendo dicta
esse, ut vult Ulpianus *L. 2. ff. de Spon-
salibus*, eoquòd apud antiquos semper moris
fuerit stipulari, & spondere sibi uxores:
unde & sponfi, & sponsæ appellatio nata est.
Sumuntur autem sponsalia potissimùm tripli-
citer. I. impropriè pro muneribus sponso,
aut sponsæ oblatis, uti dicitur *1. Reg. 18. non
habet Rex sponsalia necesse*. II. minùs propriè
pro ipso matrimonio rato, nondum con-
summato, uti habetur *Math. 1. Cum esset de-
sponsata Mater Jesu*. III. Sumuntur propriè
pro contractu promissionis, vel stipulationis
futuri matrimonii, sive talis contractus fiat
solis verbis, ut *ducam, vel accipiam te*, sive
aliis signis sponsalitiis, ut annulo, torque
&c. juxta morem patriæ. Hoc prænotato

Dico I. Sponsalia propriè dicta sunt pro-
missio mutua, acceptata, voluntaria, seria, li-
bera

bera, ac deliberata, signoque sensibili expressa futuri matrimonii, inter personas determinatas, ac de jure habiles. Ita in re communis, ac patet ex ipso Jure; nam L. 1. ff. h. t. definiuntur, quod sint mentio, & repromissio nuptiarum futurarum. Et Can. nostrates. 30. quest. 5. dicitur: sponsalia futurarum sunt nuptiarum promissio. Cæterum claritas, & bonitas nostræ definitionis sufficienter per decursum hujus materiæ patebit, ubi singulas particulas per distinctas quæstiones ventilabimus.

Dico II. Sponsalia ritè contracta regulariter obligant sub peccato gravi implendi promissum, idque tempore præfixo, vel ubi nullum est præfixum, statim obligant, ita ut quamprimùm commodè fieri potest, adimpleri debeant. Ita Henno, Panger, & communis Theologorum quoad 1. mam partem. Probatur 1. ma pars ex *Can. desponsatam 27. quest. 2. ibi: desponsatam puellam non licet parentibus aliq. viro tradere. Et Can. de conjugali. idem sub anathemate prohibetur, atqui hæc non nisi gravem obligationem innuunt: ergo. Probatur 2. ratione. Nam contractus onerosus mutuo consensu partium initus ex justitia obligat, & quidem graviter, si materia sit gravis, sed sponsalia sunt contractus onerosus, mutuo consensu partium initus, & quidem in materia gravissima: ergo. Unde D. Thomas 4. Dist. 27. quest. 1.*

quest 1. art. 1. ad 2. ait: ex tali promissione sponsalium obligatur unus alij ad matrimonium contrahendum, & peccat mortaliter non solvens, nisi legitimum impedimentum interveniat.

Probatur etiam 2.da pars, quæ denuo est communis DD. quia juxta *Reg. 85. Jur. in 6. contractus ex conventionem legem accipere dignoscuntur: ergo sponsalia obligant tempore præfixo ad matrimonium contrahendum. Confirmatur. in omnibus aliis contractibus tempus præfixum servari debet: ergo etiam in contractu sponsalicio. De cætero sicut in aliis contractibus admittitur parvitas materiæ in eorum dilatione, ita & hîc, cujus gravitas, vel levitas judicio prudentis discernenda relinquitur.*

Probatur demum 3.tia pars, quam tenet Reiffenstuel, Bosco, Henno, Sporer, & alii contra Sanchez, & nonnullos alios volentes, nullam ex spondentibus partem antea teneri ad sponsalia servanda, & actu nubendum, quàm altera pars exigat. Et inprimis probatur nostra sententia ex *L. in omnibus 14. ff. de reg. Jur. ibi: in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsentis die debetur. Et L. Eum, qui 41. § quoties ff. de verb oblig. ibi: quoties autem in obligationibus dies non ponitur, præsentis die pecunia debetur: ergo quando nullum tempus est præfixum, sponsalia statim*

tim adimpleri debent, quamprimum id commodè fieri potest. Probatur etiam ratione. Votum Deo factum absque determinatione temporis illud adimplendi, statim obligat voventem ad ejus executionem: ergo etiam sponsalia ita obligant. Confirmatur, quia non est ratio, cur primum post mensem, vel annum, & non statim impleri debeant sponsalia: ergo hæc obligatio statim urget. Accedit, quòd ex dilatione sponsalium plurima nonnunquam emergant peccata: ergo meritò nostra sententia manutenda videtur.

Dico III. possunt iniri vera sponsalia, quæ ex intentione contrahentium tantum obligant sub veniali. Ita Sanchez, Bosco, Panger contra Mastrium, Herincx, Amicum, & alios. Probatur: nam juxta illud tritum: *actus agentium non operantur ultra intentionem eorum*: ergo si spondentes non velint se sub gravi obligare ad matrimonium contrahendum, non obligabuntur. Confirmatur I. potest Legislatores rem gravem præcipere, vel prohibere sub culpa levi, ut cum P. Hennone tenet satis communis Theologorum: ergo etiam potest quis se obligare ad servanda sponsalia sub culpa tantum levi. Confirmatur II. potest quis vovere materiam gravem sub peccato tantum veniali: ergo etiam &c.

Sol.

Solvuntur Objectiones.

Objic. I. contra 2.dā, & 1.mam ejus partem. *L. 1. C. de sponsalibus.* habetur: *alii desponsata renunciare conditioni, & nubere alii non prohibentur*: ergo sponsalia non obligant sub gravi culpa ad matrimonium contrahendum. Resp. hanc legem esse intelligendam, quod desponsata non prohibeatur alteri nubere ex consensu sponsi renuntiantis sponsalibus. vel dic hanc Legem per SS. Canones esse correctam.

Objic. II. contra 3.tiam Conclusionis partem. *L. debitores presentes. C. de pignoribus* videtur innuere, quod debitor prius non teneatur solvere, quam fuerit requisitus à creditore; ergo neque Sponsus tenebitur ad matrimonium contrahendum, nisi desuper à sponsa monitio, vel requisitio fiat. Resp. ex hac lege nihil probari; non enim loquitur de omni contractu, sed tantum de illis debitoribus, qui suis creditoribus pignora, aut hypothecas dederunt. & mandat, ut, si Creditor talia pignora distrahere velit, prius denuntiet debitori, quod totum patet ex Rubrica tituli, quæ est *de pignoribus*.

Objic. III. quando aliquid mutuò datur sine determinatione temporis, non sequitur, illud

illud statim esse restituendum, ubi commodè fieri potest: ergo nec sponsalia statim obligant. Resp. Neg. Conseq. disparitas est, quòd si mutuarius statim obligaretur restituere mutuum, illud inutile foret, quod tamen in aliis contractibus non procedit.

Dices. quando nulla pars exigit nuptias, censetur remittere obligationem statim contrahendi: ergo Resp. dist. Ant. censetur remittere, si tales adfint circumstantiæ, ex quibus prudenter colligi potest, eam dilationi consentire. Con. Ant. secus Neg. Ant. & conseq. nam sæpè una pars ex metu reverentiali, vel alio motivo non audet urgere executionem promissi, consequenter ejus silentium non est signum, quòd in dilationem consentiat.

Objic. IV. si sponsalia obligarent sub peccato gravi, nimium restringeretur libertas conjugii ineundi: ergo taliter non obligant. Resp. Neg. Ant. quia fidem dans alteri de ineundo matrimonio jam usus est sua libertate.

Objic. V. contra 3.tiam conclusionem. Sponsalia validè contracta inducunt impedimentum publicæ honestatis: ergo signum est, quòd obligent sub peccato gravi; aliàs enim non haberent veram rationem sponsalium,

lium, sed nudæ promissionis. Resp. dist. Conf. ergo signum est, quod obligent sub peccato gravi regulariter loquendo, quatenus scilicet oportet ex natura contractûs onerosi in materia gravi ordinariè sponsalia contrahere, Con. Conseq. signum est, quod obligent sub peccato gravi universaliter loquendo Neg. Conseq. Dein negatur etiam alterum membrum, quod non essent vera sponsalia, si tantum sub veniali obligarent; nam sponsalia definiuntur, quod *sint futurarum nuptiarum promissio*, sed illa promissio, quam sponsus & sponsa faciunt se obligando tantum sub veniali, sunt talis promissio, nempe in ordine ad futuras nuptias: ergo, de cætero licet sponsalia tantum obligent sub culpa levi, adhuc inducunt impedimentum dirimens publicæ honestatis, quia illud motivum, quod Ecclesia habuit annectendi sponsalibus hoc impedimentum, etiam manet in nostro casu.

Dices. juxta nos sequeretur, posse aliquem contrahere sponsalia de præsentî, & solum se obligare sub veniali ad reddendum debitum: item vovere vota solemnia cum obligatione veniali tantum manendi in Religione, sed hæc sunt contra communem hominum persuasionem, & sensum: ergo. Resp. Neg. seq. Maj. disparitas est, quia si matrimonium

monium, & votum solemne possent subsistere cum obligatione tantum veniali, plura incommoda, & inconvenientiæ sequerentur, quæ non sequuntur ex sponsalibus sub veniali tantum obligantibus: unde meritò in similibus nemo sub culpa tantum veniali se obligare poterit.

Inst. sponsalia non tantum obligant ex propria voluntate contrahentium, sed secundum tenorem Legum, atqui leges gravem inducunt obligationem, utpote obligantes sub anathematis poena ad implendum promissum; ergo. Resp. Neg. suppositum Maj., quòd detur aliqua lex præcipiens, ut contrahentes se obligent sub mortali; solummodò enim obligant ad exsequendum promissum, sive dein spondentes se sub culpa mortali, vel levi obligaverint: imò cum ordinare sponsalia contrahentes se graviter obligare intendunt, etiam SS. Canones sub gravibus poenis eorum exsecutionem urgent. Sed in contra

Urg. materia gravis ex sua natura inducit obligationem gravem, sed contractus sponsalitus est in materia gravi: ergo ex sua natura inducit obligationem gravem. Resp. dist. Maj. materia gravis inducit obligationem gravem, si illa materia non subsit libertati præcipientis, vel promittentis, sed aliunde sit præcepta, v.g.
ex

ex jure naturæ Con. Maj. si subsit libertati præcipientis, vel promittentis, subdist. inducit obligationem gravem, si promittens intendat se graviter obligare Con. secus. neg. Mai. & sic distincta Min. Conseq. nam quando materia ideo solùm est obligatoria, quia est præcepta, vel promissa, tantam recipiet obligationem, quantam intendit præcipiens, vel promittens; repugnat enim, quòd in tali materia de se indifferenti oriatur major obligatio, quàm promittens intendit, cùm tota obligatio ex præcipientis, vel promittentis voluntate ortum habeat.

Quæres. â quo compellendus sit sponsus, qui non vult, vel culpabiliter differt contrahere matrimonium? Resp. 1. in foro interno, seu conscientia compelli debere â Confessario per denegatam absolutionem. Ratio est, quia talis poenitens revera est indispositus, utpote cum suæ obligationi, quæ (ut supponitur) gravis est, satisfacere recuset. Resp. 2. in foro externo compelli posse â Judice Ecclesiastico per censuras, vel alias poenas, v. g. carcerem, multas &c. ita Sanchez, Amicus, Mastrius, Henno, Panger, & alii. Ratio desumitur ex c. 10. *de sponsalibus*, ubi quidem agitur de eo, qui promisit matrimonium, & promissionem juramentò firmavit, sed eadem est

ratio, etsi sponsalia non sint juramentò firmata, quia Judicis competentis est subditorum jura defendere, atqui comparshabet jus ad matrimonium, sive sponsalia jura-
verit altera pars, sive non: ergo. Dein Ec-
clesia non tantùm jurantem, sed simpliciter
promittentem compellit C. 1. & 3. *de pactis*.
Cæterùm (ùt communiter notant DD.)
in hoc cautè procedere debet Judex, ac
diligenter attendere, an coactio non sit
potiùs obfutura, quàm profutura, cùm
ex matrimoniis taliter coactis nonnunquam
mali exitus sequantur, & ideo, ubi Judex
ex tali matrimonio prævidet secutura esse
gravia scandala, dissensiones &c. non debet
procedere ad censuras infligendas, ùt clarè
colligitur ex cit. cap. addit enim hos ter-
minos: *nisi rationabilis causa obstiterit*. Unde
talem sponsum præter mulctam obligare
debet ad resarciendum damnum sponsæ
exinde proveniens.

Objic. contra hoc quæsitum, & 2. dam-
ejus partem. c. *requisivit* dicitur: *nolentem*
contrahere matrimonium monendum potiùs esse,
quàm cogendum: ergo Judex Ecclesiasticus
nequit sponsum contrahere renuentem com-
pellere ad contrahendum per censuras,
vel alias poenas. Resp. hoc cap. tantùm
velle, quòd Judex non debeat sponsum com-
pellere

pellere per censuras, quando rationabilis causa obsistit, & graviora mala secutura timentur; addit enim rationem: cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere. Ex his resolves sequentem casum.

Amandus Juvenis honestus cum Amanda puella æquè honesta contraxit sponsalia, nullo tamen tempore ad ea implenda determinato, elapso mense Amandus formâ Pulcheriæ puellæ naturæ dotibus præprimis ornata captus, sponsam suam Amandam nauseare incipit. id animadvertens Amanda, sponsique sui cum Pulcheriâ majorem familiaritatem baud inmerito pertimescens iterum, iterumque Amandum suum urget, ut factæ suæ promissionis memor, matrimonium tandem secum inire velit; ast nunquam desideratum consequitur effectum. Amandus conscientia remorsu desuper agitatus, in subsequenti Confessione Paschali totam rei seriem Confessario detegit, asseverans inter alia, se hucusque sponsæ suæ, executionem sponsalitæ promissionis etiam atque etiam urgenti acquievissè nunquam, nec acquiescendi imposterum habere animum. Queritur, quid agendum Confessario? Resolvitur ex prædictis, Confessarium pro posse eò collimare debere, ut Amando persuadeat, quatenus iustissimæ petitioni sponsæ tandem annuat, ac quamprimùm opportunè fieri poterit, in effectum deducat. cui si Amandus assensum præstare detrectet, absolutionem rotundè dene-

*deneget. Ratio jam ex dictis liquet; quia Amandus
revera est indispositus ad recipiendam sacramen-
talem absolutionem, eoquod sponsalia, ad quæ
sub gravi stringitur, etiam in futurum implere
recuset.*

QUÆSTIO II.

*An Sponsalia propriè dicta de-
beant esse promissio acceptata, &
mutua?*

DIco I. Promissio sponsalitia de-
bet esse acceptata, ita ut ante ac-
ceptionem nulla ex parte spon-
dentis sequatur obligatio ex justitia. Ita
Henno, Panger, & communis contra paucos.
Probatur. quia in omnibus promissionibus
censetur esse imbibita hæc tacita conditio:
si promissum acceptet promissarius; ergo si pro-
missio sponsalitia ab altera parte non ac-
ceptetur, non dabuntur vera sponsalia.
Conf. 1. ex sola promissione nondum ac-
ceptata non acquirit promissarius jus ad rem
promissam; hoc enim acquiritur per con-
sensum promissarii: ergo promissio ante ac-
ceptionem non obligat ex justitia. Conf.
2. ex sententia Adversariorum sequeretur,
Petrum obligari ex justitia ad ducendam
Caiam, si in suo cubiculo nemine audiente
clara

clara voce diceret: promitto Caiæ matrimonium, sed hoc est absurdum: ergo.

Dico II. sponsalia debent esse promissio mutua. Ita Sanchez, Henno, Panger, & communis DD. Probatur 1. ex L. 1. ff. de sponsalibus. ubi definiuntur, quòd sint mentio, & promissio futurarum nuptiarum, hoc est, reciproca promissio. Et Can. de Neptis. 31. quest. 2. ibi: quorum enim unum corpus est, unus debet esse animus, atqui unus fit animus per mutuum consensum: ergo. Probatur 2. ratione. quia sponsalia sunt essentialiter quidam contractus onerosus, sed contractus onerosus requirit mutuum contrahentium consensum, ut communiter docetur in materia de Contractibus: ergo. Conf. quia sponsalia sunt promissio matrimonii de futuro, sed matrimonium utriusque consensu perficitur: ergo & sponsalia.

Dico III. sola acceptatio etiam expressa promissionis sibi factæ non potest censi repromissio sufficiens ad sponsalia. Ita Sanchez, Reiffenstuel, Bosco, Mastrius, Heño, Panger contra Paludanum, & plures alios. Probatur 1. actus agentium non operantur ultra intentionem eorum: ergo si altera pars acceptando promissionem non intendat contrahere sponsalia, eò ipsò non contrahit. Conf. donatarius acceptans donationem,
òe

eòipsò non redonat: ergo pariter una pars acceptans promissionem, eòipsò non repromittit. Probatur 2. in dubio melior est conditio possidentis, sed in foro externo est dubium, an acceptans alterius promissionem habeat internam voluntatem reciprochè repromittendi, an verò promissionem solùm acceptandi, in quantum est in sui favorem, absque hoc, quòd ex parte sua oriatur aliqua obligatio: ergo manet in possessione suæ libertatis.

Probatur 3. quia acceptatio fidei alienæ, non est datio fidei propriæ; sic enim potest quis acceptare promissionem Sempronii castrum suum vendere spondentis, nec tamen ad ejus emptionem se obligare: ergo etiam poterit â puella acceptari promissio matrimonii sinè repromissione. Conf. sola acceptatio promissionis factæ non est formaliter repromissio, ùt patet, nec etiam virtualiter, & æquivalenter: ergo puella acceptans promissionem matrimonii ab alio sibi factam nec virtualiter repromittere censetur. Ant. Prob. ille actus non est virtualiter repromissio, cum quo actus contrarius stare potest, imò probabiliùs præsumitur adesse, atqui cum promissione solùm acceptata actus contrarius, nempe nolitio repromissionis stare potest, imò probabiliùs præsumitur ad-

adeffe: ergo. Min. Prob. potest enim puella solum velle acceptare promissionem, & nolle repromittere, imò hoc de ipsa rationabiliter præsumitur, cùm repromissio cedat in gravem sui obligationem, & præjudicium: ergo. Unde ex tali promissione sponsalitia nullum oritur impedimentum publicæ honestatis; hoc enim tantum oritur ex veris sponsalibus.

Dico 4. si una pars liberaliter, & gratis promittat, obligata manet alteri acceptanti, secus verò si onerosè promittat sub ratione contractûs, & conditione repromissionis; tunc enim requiritur repromissio. Ita Sanchez, Reiffenstuel, Mastrius, Panger, Bosco cum communi aliorum. Probatur 1. ma pars ex c. qualiter. 3. de pactis ibi: *studiosè agendum est, ut ea, quæ promittuntur, opere compleantur.* Accedit etiam ratio: nam simplex promissio acceptata obligat in aliis materiis: ergo & in hac, quamdiu acceptans obligationem non remittit: unde si Mercator v.g. periculosè decumbens promittat famulæ fideliter sibi inservienti matrimonium, illa verò non renuat, sed promissionem acceptet dicendo: *habeo in acceptis tuam promissionem*, tenetur ducere famulam, non quidem ex vi verorum sponsalium, utpote quæ ex defectu mutuae repromissionis non adsunt, sed vigore simplicis promissionis acceptatæ. Pro-

Probat^{ur} etiam 2.da pars. contractus conditionatus non habet vim obligandi, nisi verificata conditione: ergo si promissione facta sub conditione repromissionis, repromissio non accedat, non obligabit: Quare si Titius animo contrahendi sponsalia, & alteram partem ad reciprocam promissionem permovendi promittat Cajæ matrimonium, Caja vero promissionem solummodò acceptet, non verò repromittat, nec vera sponsalia contrahuntur, nec aliqua obligatio ex parte ullius oritur: non ex parte promissionem nudè acceptantis, quia nihil repromisit: nec ex parte Titii promittentis, utpote qui non censetur se obligasse, nisi secundum naturam hujus contractûs, *cum verba contrahentium accipienda sint secundum naturam contractus L. ex conducto. § Papinianus. ff. locati.* atqui natura hujus contractûs est de promissione reciproca, ut supponitur: ergo. Verum ut cognoscere valeas, an talis promissio fuerit merè gratuita, vel per modum contractûs onerosi, seu sub conditione repromissionis, sequens tibi sit regula: quando promissio facta fuit à comparte propter beneficia prius præstita, v.g. quia puella graviter ægrotanti magnâ diligentiam inserviit, censetur esse merè gratuita, si verò nullum beneficium præcesserit, censetur esse onerosa sub conditione repromissionis, præ-

fer-

sertim si antecedenter de matrimonio contrahendo tractatum fuisset. Ast ulterius

Quæres. An etiam taciturnitas promissarii sit acceptatio sufficiens promissionis factæ? **Resp.** cum P. Henno sub distinctione; vel enim est sermo de acceptatione simplici, vel de acceptatione juncta cum repromissione? *si primum*, sufficit taciturnitas, quia in favorabilibus locum habet *regula 43. Jur. in 6. qui tacet, consentire videtur*, atqui est favorabile alterum sibi obligari absque reciproca obligatione: ergo. *si secundum*, non videtur sufficere, quia hic favor redundat in promittentem, non autem tacentem; tacens enim non censetur consentire, quando ei gravis obligatio imponitur juxta *regulam 44. qui tacet, non fatetur, sed nec utique negare videtur*. Excipiendus tamen est casus, si parentes pro filiis, qui erant præsentibus, nec contradixerunt, sponsalia acceptaverint; in hoc enim casu filii obligantur, ut clarè patet *ex c. un. de desponsatione impuberum. in 6.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. l. contra r. mam c. *qualiter de pactis.* dicitur: *studiosè agendum est, ut ea, que promittuntur, opere compleantur*: ergo ex parte spondentis obligant sponsalia ante acceptationem. **Resp. Neg. Conseq. nam cit.**
B *
cap.

cap. tantum intelligendum venit de promissionibus acceptatis, quæ solæ propriè veniunt sub nomine promissionis.

Dices. *c. si tibi absenti. de præbendis in 6.* prohibetur Episcopo, posse collationem beneficii absenti factam, necdum tamen acceptatam revocare, & si revocaverit, revocationem irritam esse: ergo valuit illa collatio sinè acceptatione, consequenter & sponsalia valere possunt sine acceptatione alterius partis. Resp. Neg. Conseq. quia hîc peculiari lege excepta est collatio beneficiorum Ecclesiæ, sicut lege civili exceptæ sunt donationes Communitatibus factæ.

Objic. II. contra 3.tiam sicut matrimonium claudicare non potest, sed vel ex utrâque parte, vel neutra parte est validum, ita similiter sponsalia, sed dicente Titio per verba de præsentî: *accipio te in meam*, & Caja respondente: *placet*, vel *accepto* &c. est verum matrimonium: ergo etiam dicente Titio per verba de futuro: *accipiam te in meam*, & Caja respondente: *placet*, erunt vera sponsalia. Resp. me gratis fateri, sponsalia ut talia ex neutra parte posse claudicare, nego tamen suppositum in casu esse vera sponsalia: unde posset Maj. sic distingui: sponsalia claudicare non possunt ut sponsalia
Con,

Con. Maj. ùt promissio simplex tantùm Neg. Maj. & Con. Min. Dist. Conseq. si sponsalia etiam quà nuda promissio, claudicare non possent, Con. conseq. secùs Neg. Conseq. disparitas est ergo in eo, quòd matrimonium nulla alia ratione possit acceptari, quàm ùt matrimonium, & ideo claudicare non potest, seu stare sinè utriusque obligatione, utpote cùm sit contractus onerosus ultrò, citròque obligans: sponsalia verò possunt acceptari per modum simplicis promissionis, quæ ex parte unius tantùm potest obligare.

Dices. acceptans non aliter censetur velle acceptare promissionem, quàm ùt sponsalitiã, quia alterius tituli non est ratio, sed promissio obligatoria ùt sponsalitiã ex natura sua requirit, & importat re-promissionem, & reciprocam obligationem: ergo. Resp. Neg. Maj. quia in casu non acceptatur promissio in ordine ad matrimonium absolutè contrahendum, sed tantùm acceptatur fides, seu obligatio de fide servanda sub conditione, si acceptans liberè re-promittere voluerit, consequenter non acceptat promissionem quà formaliter sponsalitiã, quæ requirit mutuam promissionem, & obligationem, sed ùt nudam promissionem, & fidei alterius obligationem,

B 2

quæ

quæ potest esse citra repromissionem, & reciprocam obligationem.

Inst. promittens matrimonium non censetur, nec etiam aliter promittere præsumitur, quàm sub conditione, si etiam altera pars repromittat: ergo acceptatio est eoipso tacita repromissio. Resp. Dist. Ant. non præsumitur aliter promittere, quàm sub conditione repromissionis in casu, quò ex circumstantiis non colligitur merè gratuitam esse promissionem, Con. Ant. secus Neg. Ant. & Conseq. distinctio patet ex dictis. Dein esto promittens matrimonium regulariter promittat sub conditione repromissionis, id tamen non est necessarium, imò licèt hoc necessarium foret, non tamen eoipso altera pars repromitteret, sed posset differre, vel omnino non apponere repromissionem, & ita relinquere promissionem conditionatam.

Urg. alii contractus, v. g. quando Paulus promittit Petro anno sequenti cedere domum suam, sunt validi ex utrâque parte, dummodo acceptentur: ergo etiam sponsalia erunt valida ex utrâque parte, dummodo sint acceptata. Resp. Dist. Ant. alii contractus ultro, citròque obligantes ad aliquid dandum vel faciendum, sunt validi, dum.

dummodo acceptentur. Neg. Ant. non ita obligantes, Con. Ant. & Neg. Conseq. nam si petrus velit vendere domum, & alter tantum ad interim acceptet promissionem, non verò promittat, quòd condignam solutionem præstare velit, etiam non obligabitur; licèt enim contractus uni-laterales per solam acceptationem compleantur, secus tamen est de contractibus ultro, citròque obligantibus, inter quos sponsalia comprehenduntur.

Replic. puella acceptans promissionem sponsalitiā, consentit in aliquid, sed non in aliud, quàm in matrimonium involvens reciprocā obligationem: ergo. Resp. Neg. Min. nam consentit in promissionem sibi factā, eandem acceptando, in quantum est in favorem sui absque hoc, quòd se velit reciprocè obligare.

Objic. III. Titius promittendo sponsalia Cajæ, vult eidem mutuare corpus suum: ergo Caja acceptans sponsalitiā promissionem consentit in mutuātionem à Titio intentā, sed hæc mutuatio necessariò involvit mutuātionem mutuā; cū sit implicatorium, quòd quis velit alteri mutuare corpus suum, nisi & altera persona vicissim mutuet: ergo. Resp. Dist. Ant. vult eidem

mutuare corpus suum mediatè tantùm per novum contractum matrimonialem, & conditionatè, si Caja velit, Con. Ant. vult eidem mutuare corpus suum immediatè, & absolute Neg. Ant. & conseq. Titius enim se tantùm obligat ad hoc, quòd sit paratus ad mutuandum corpus suum, si Caja velit.

Dices. nequit Titius se Cajæ tradere, quin illa se vicissim tradat: ergo nec poterit obligari ad se tradendum, quin illa similiter obligetur. Resp. Neg. Conseq. disparitas est, quia traditio seu contractus matrimonialis essentialiter est reciprocus, econtra promissio & obligatio unius non est essentialiter reciproca, cùm obligatio unius essentialiter non dependeat ab obligatione alterius.

Quæres I. quid referat, an quis vi sponsalium, an verò simplicis promissionis aliquam ducere obligetur? Resp. cum Reiffenstuel, multùm referre, nam primò ex sponsalibus oritur impedimentum publicæ honestatis, non item ex simplici promissione, consequenter quælibet pars obligatione simplicis promissionis remissa posset cuivis consanguineo alterius nubere. Secundò quòd promittens teneatur vi suæ promissionis à promissaria acceptatæ eandem ducere, hæc verò econtra non obligetur.

Quæ.

Quæres II. Cur Sponsalia matrimonio præmittantur? Resp. ideo, ut tempore intermedio deprehendi valeat, an non subsit aliquod impedimentum matrimonii contrahendi. 2. dò ut tunc fiat diligens inquisitio de moribus, & vita alterius partis. 3. tiò ut sponsus, & sponsa pro felici matrimonio obrinendo eò ferventiores preces ad Deum fundant. 4. tò ut maturè, ac sufficienter perpendere valeant difficultates statûs matrimonialis. sed

Quæres III. An sponsalia necessariò matrimonium præcedere debeant? Resp. licèt ordinariè matrimonio præmittantur, ut constat tum ex cap. fin. de clandest. despons. tum ex communi fidelium praxi, attamen id non est necessarium. Ratio est, quia nulla extat lex præcipiens, ut sponsalia matrimonio præmittantur. Dein juxta consuetudinem Ecclesiæ concubinaris ad legitimam prolem potest ducere concubinam absque præcedente tractatu sponsalitis: ergo &c Ex his resolves sequentem casum.

Constantius illimitatè promittit Constantia matrimonium, at illa repromittendo, ad tres duntaxat annos promissionem sibi factam acceptat, sic, ut si elapsò trienniò Constantius eam conjugio non copulaverit, deobligata existat. Trienniò emensò

Constantius cuidam alteri puella se maritare nititur. Verum Constantia desuper certior facta sese legitimam esse sponsam pretendit, Quæritur ad quid teneatur Constantius? Resolvitur, eum nequaquam obligari ad ducendam Constantiam. Rationem dicta subministrant, quia sicut promissio non acceptata omnino non obligat, ita acceptata in tantum obligat, in quantum fuit acceptata, sed fuit acceptata (ut ponit, & supponit casus) ad tres tantum, & non plures annos: ergo pariter ad tres tantum, & non plures annos obligat.

QUÆSTIO III.

An promissio sponsalitia, debeat esse sincera, seu vera absque fictione, & simulatione?

Dico I. promissio sponsalitia debet esse seria, seu vera, nec sufficit, si ore ténus fiat sine animo promittendi, vel se obligandi. Ita Sanchez, Reiffenstuel, Lessius, Bosco cum communi Theologorum, ac Canonistarum. Probatur. quia ad substantiam promissionis veræ spectat animus se obligandi, atqui sponsalia sunt vera promissio futuri matrimonii: ergo. Conf. I. obligatio promissionis consurgit ex lege privata, quam sibi imponit promittens, atqui nulla lex obligat, nisi legislator obligare in-

tendat, ut fatentur omnes: ergo nec lex privata, quam promittendo quis sibi imponit, nisi per eam se obligare intendat. Conf. 2. *actus agentium non operantur ultra intentionem eorum*, sed fictè promittens sponsalia non habet intentionem se obligandi: ergo. Conf. 3. juxta *Can. ubi non est. 30. quest. 2. ubi non est consensus utriusque, non est conjugium*: ergo etiam ubi non est consensus utriusque, non dabuntur sponsalia: subsumo, sed ubi una pars fictè promittit, non datur consensus utriusque: ergo. Conf. 4. quando quis vovet sinè animo vovendi, & se obligandi, nullum est votum: ergo idem in proposito dicendum erit. Nec dicas, quòd fictè promittens exhibuerit consensum saltem externum. Nam contra est, quod hic consensus externus in solis verbis, aut signis consistens sine consensu interno non valeat, nec obligationem inducat, *textu claro c. tua nos 26. h. t. & Can. humane aures. 22. quest. 5. ibi: quia non debet aliquis verba considerare, sed animum, & intentionem*. Cæterùm sic fictè promittens peccat mortaliter ob deceptionem in re gravi, tenetùrque damnum inde proveniens reparare, ut clarè patet *ex c. fin. de injuriis & damno dato. ibi: si culpâ tuâ datum est damnum, vel injuria irrogata &c., jure super his satisfacere te oportet*. Porro si fictè promittens in foro externo fateatur, vel convin-

carur, quòd matrimonium promiserit, non liberat se ab onere promissum adimplendi, si dicat se tantum fictè, vel jocose promississe, nisi fictionem, aut jocum probet. Ratio est, quia in foro externo præsumitur adesse animus externæ promissioni conformis. *L. 7. §. 2. ff. de supellectile legata*, & aliàs quivis facillimò negotiò promissionem factam in foro externo eludere posset.

Dico II. qui cum ficta promissione matrimonii defloravit virginem, tenetur regulariter loquendo ex justitia illam ducere in uxorem, nec satisfacit aliter damnum compensando, v. g. dotando seductam. Ita Sanchez, Mastrius, Navarrus, Layman, Panger, & ex Canonistis Reiffenstuel, Schmier, Pirhing, König, & plures alii contra D. Antoninum, Gabrielem, Bonacinam, Perez, & alios. Probatur i. quia justitia commutativa exigit non tantum, ut reddatur æquivalens, sed illud ipsum in specie, quod per contractum onerosum fuit promissum, quia invito creditori aliud pro alio solvi non potest *L. 2. §. 1. ff. de rebus creditis*. sic qui furatus est equum, non potest pro libitu reddere pecuniam, sed equum ipsum restituere tenetur, atqui in proposito virgo deflorata acquisivit jus ad matrimonium, hujusque ineundi promissor fictus effectus

B 5

est

est debitor: ergo hoc virgini defloratæ reddi debet, nec potest pro libitu fictè promittens contradicente deflorata aliô modô damnum compensare. Min. Prob. in omnibus aliis contractibus, in quibus intervenit contractus innominatus: *do, ut des, facio, ut facias*, ille qui adimplet pactum, acquirit jus contra alterum; sic enim, qui fictè promisit petro dare pecuniam, si Romam pergat, peracto itinere ex justitia est obligatus pecuniam solvere: ergo etiam qui fictè promisit puellæ matrimonium, si usum corporis concedat, vi pacti innominati tenebitur ad eam ducendam.

Probatur 2. deflorator in foro externo debet, ac solet cogi ad suam promissionem adimplendam, sed hoc non fieret, si obligationem illam non contraxisset: ergo. Prob. 3. qui in re gravi decepit alterum, ex justitia id restituere tenetur, in quo alterum decepit *c. fin. de injuriis*, sed promittens virgini matrimonium sub conditione copulæ, & eâ conditionem adimplente, decepit illam omittendo consensum: ergo ex justitia consensum restituere, seu supplere debet; nam promittens matrimonium fictè, & admit- tens adimplentionem conditionis, sub qua fictè promisit matrimonium, insert puellæ injuriam negando consensum verum: ergo
hanc

hanc injuriam reparare tenetur ponendo consensum verum; non enim est in potestate injuriam inferentis unum pro altero restituere, sed id restituere debet, in quo alteri injuriam intulit *L. 2. ff. de rebus creditis, superius jam adducta.* Conf. ratione, quam insinuat P. Reffenstuel. licet ille, qui aliquid fictè promisit, non obligetur ex animo ficto ad illud præstandum, quod promisit, obligatur tamen ex æquitate naturali, ne consequatur commodum cum jactura alterius, atqui deflorator promisit virgini matrimonium sub conditione usûs corporis; ergo eo obtento obligabitur ad contrahendum matrimonium non ex animo ficto, sed ex æquitate naturali. Conf. 2. si quis juret alteri dare quidquam, id dare tenetur, quod juravit, etsi quacunque arte verborum se obligare non intenderit *Can. quacunque. 22. quæst. 5. quacunque arte verborum quisque juret, Deus tamen, qui conscientie testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit: dupliciter autem reus fit, quia & Dei nomen in vanum assumit, & proximum dolo capit.* ergo etiam si quis sub conditione quidquam promittat, adimpleta conditione Deus ita promissum accipit, & obligat, sicut altera pars, cui promissum factum est, intellexit. Conf. 3. qui suscipit ordines sacros, etsi non
habeat

habeat animum se obligandi ad castitatem servandam, tamen eam servare tenetur: ergo etiam deflorator promittens virgini matrimonium sub conditione usûs corporis, tenetur eam ducere. Conseq. Prob. sicut enim recipiens SS. ordines ex præcepto Ecclesiastico debet habere serium animum se obligandi ad castitatem servandam, ita etiam acceptans usum corporis sub conditione futuri matrimonii ex justitia, & æquitate naturali tenetur habere serium animum eam ducendi. Conf. 4. juxta *c. sedes Apostolica. & cap. ex tenore. de rescriptis*; *fraus & dolus alicui patrocinari non debent*, atqui si deflorator non teneretur defloratam ducere, sed solummodo aliô modô damnum illatum compensare, fraus & dolus eidem plurimum patrocinaretur: ergo. Min. Prob. nam per fraudem evitaret obligationem defloratam ducendi, quam absente fraude certò contraxisset: ergo.

Cæterùm nostra conclusio patitur quasdam limitationes, ut Authores nostræ sententiæ communiter advertunt; nam i.mò deflorator non tenetur defloratam ducere, si puella ex verbis, signis, vel aliis conjecturis potuerit facile fraudem advertere, vel fictionem. Ratio est, quia hoc ipso, quòd facile fraudem advertere potuerit, voluit decipi

decipi; nam paria sunt posse scire, & debere scire
arg. L. quod te ff. de rebus creditis: scienti vero
& consentienti non fit injuria, neque dolus juxta
regulam 27. Jur. in 6. 2. dō si puella reciprocē
decipiat juvenem dicendo se esse virginem,
cū non esset. Ratio est, quia in hoc casu
datur compensatio injuriæ. 3. tiō quoties in-
tervenit, vel subsequitur circumstantia ali-
qua, vel causa, ob quam justē solvuntur spon-
salia verē contracta. 4. tō si juvenis notabili-
ter excedat conditionem puellæ, idque puella
sciverit, ut si vir esset nobilis, puella verō
futoris filia. Ratio est, quia in tali casu fa-
cilē suspicari potuit, juvenem non seriō, sed
tantū fictē promittere: ergo non adest
ratio defloratorem obligandi ad eam du-
cendam. Verū notat hic P. Reiffenstuel,
quod si talis nobilis fictē promittens ita as-
securaret puellam, ut & ipsa, & quivis vir
prudens credere possit, eum sincerē promit-
tere, probabilius ad eam ducendam obligatur.

Solvuntur Objectiones.

OBjic. I. contra 1. nequit aliquis verba
diffamatoria proferre coram aliis au-
dientibus finē animo detrahendi, neque po-
test proximum lethaliter vulnerare absque
animo vulnerandi: ergo etiam nequit aliquis
exterius promittere matrimonium absque
ani.

animo, & voluntate promittendi. Resp. Neg. Conseq. disparitas est, quia voluntariè proferens verba detractoria, & alterum voluntariè vulnerans eo ipso censetur habere animum, & intentionem infamandi, & graviter vulnerandi; nam verbis diffamatoriis per se inest diffamatio independentè à voluntate proferentis, utpote cùm significatio verborum ab ejus intentione non dependeat, sic etiam vulnus ex se habet, quòd sit lethale independentè à voluntate vulnerantis: unde qui scienter & voluntariè ponit hujusmodi actus externos, eo ipso vult id, quod ex similibus actibus sequitur, ast verò promissio oretenus tantùm prolata absque animo promittendi ex se præcisè non est seria, & vera promissio, sed dependenter solùm ab intentione se obligare volentis.

Objic. II. contra 2. qui sub ficta promissione matrimonii deflorat virginem, non tenetur eam ducere vi promissionis, neque ratione damni illati: ergo. Ant. Prob. *non vi promissionis*; quia hæc promissio ponitur esse ficta, sed ex ficta promissione per se non nascitur obligatio implendi promissionem, ut constat ex conclusione 1. ma: ergo. *Neque ratione damni illati*; tum quia virginitas semel ablata nequit ampliùs recompensari, tum quia damnum hoc consti-

tuat

tuta dote, vel alia ratione refarciri potest: ergo ex neutro capite tenetur eam ducere. Resp. talem deflatorem non teneri quidem præcisè ex promissione, utpote ficta, & invalida, nec præcisè ratione damni illati, sed ex natura contractûs onerosi innominati: *facio, ut facias*, & licet etiam hic defectu intentionis fuerit invalidus, interim tamen, quia consensus internus jam priùs erat ex justitia debitus, & etiamnum ex justitia debeat, pariter & nunc ex justitia servari debet. Porro licet virginitas in specie restitui non possit, non tamen sufficit quodvis aliud diversi ordinis bonum, sed debet fieri satisfactio per id, ad quod deflorata jus acquisivit vi contractûs innominati: & hinc subinfert Reiffenstuel, etiamsi puellæ nullum aliud damnum sequatur præter deperditam virginitatem, deflorator nihilominus eam ducere tenetur.

Dices. radix omnis obligationis est consensus: ergo cùm deflorator fictè promittens non consenserit in obligationem ducendi, non obligatur ad puellam ducendam. Respondent nonnulli nostræ sententiæ Patroni. Dist. Ant. radix omnis obligationis est consensus vel explicitus, vel implicitus, Con. Ant. semper explicitus Neg. Ant. & sub data distinctione Conseq. hoc ipso enim ajunt, quòd

quòd deflorator voluntariè acceptârit usum corporis, etiam implicite consensit in obligationem ducendi. Verùm respondeo aliter Dist. Ant. radix omnis obligationis est consensus vel actu positus, vel ex iustitia ponendus Con. Ant. consensus solummodò actu positus Neg. Ant. & sub data distinctione Conseq. vel igitur deflorator tacite consensit in matrimonium acceptando usum corporis, licet ab initio fictè promiserit, ut aliqui volunt, vel saltem consentire adhuc debet, ac ponere consensum injustè antea negatum, quia contractus innominatus adimpleta conditione per consensum ex iustitia ponendum revalidari debet, ut alii tenent.

Objic. III. c. 1. *de adulteriis dicitur: si seduxerit quis virginem nondum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem,* sed ly & sumitur hîc disjunctivè pro vel, ut DD. communiter docent: ergo. Resp. sensum disjunctivum habere locum, ut deflorator dotet, vel ducat defloratam, si puella vel parentes ejus præellegant dotem, vel si superveniat causa, propter quam sponsalia etiâ non fictè inita justè solvuntur, ut si ex tali matrimonio sequerentur gravia scandala, capitales inimicitiae &c. dein in *cit. cap.* forsitan tantùm est sermo de illo, qui seducit virginem fictè promittendo matrimonium.

Objic. IV. *juxta c. tua nos. de sponsalibus, & matrimonio.* non censetur ille contraxisse matrimonium secundum jus antiquum, qui mulierem sibi desponsavit ideo solum, ut obtineret copulam carnalem absque animo, & proposito contrahendi: ergo etiam ille non contraxit vera sponsalia, qui puellæ fictè promisit matrimonium ad obtinendum usum corporis. Conseq. patet; nam consensus tam benè est de essentia sponsalium, quàm matrimonii. Resp. Con. totum; argumentum enim benè probat, quòd consensus ad quemcunque contractum validum requiratur, dico tamen, quòd sicut fictè contrahens matrimonium obligatur iterum verè consentire vi contractûs innominati, ita ut muliere adimplente ex parte sua conditionem, vir quoque ad implendum suum promissum maneat obligatus, ita ob eandem rationem usum corporis acceptans sub promissione ficta matrimonii ineundi obligatur verè consentire, & consequenter ducere puellam. Dein licèt matrimonium in casu specificato sit nullum, obligatio tamen ducendi non est irrita.

Dices. Pontifex *in cit. cap.* non obligavit illum, qui sub ficta desponsatione obtinuit copulam, ut per verum consensum contrahat cum deflorata: ergo data responsio non subsistit. Resp. Neg. conseq. nam quòd Pontifex in dicto *cap.* non obligaverit deflorantem

tem ad verum consensum, ratio est, quia de hoc non fuit quaesitus: unde hoc dubium secundum alia communia principia resolvendum reliquit.

Objic. V. si Juvenis sub conditione usus corporis concedendi promittat matrimonium, non consentit in ipsam conditionem ineundi matrimonium, eo ipso, quod illud fictè promittat: ergo adimpleta etiam ab altera parte conditione promittens suum promissum adimplere non tenetur. Resp. 1. Dist. Ant. non consentit in conditionem ineundi matrimonii per primam promissionem explicitè fictam Con. Ant. per secundam promissionem realem, & tacitam, quam ponit acceptando usum corporis non aliter præstitum, quàm sub conditione facti vicissim præstandi ab ipso, nempe matrimonii ineundi Neg. Ant. vel Resp. 2. aliter Dist. Ant. non consentit in conditionem ineundi matrimonium, ita tamen, ut ex justitia teneatur verè consentire acceptando usum corporis sub conditione ineundi matrimonii concessum Con. Ant. ita ut non teneatur consentire Neg. Ant. & Conseq. licèt enim copula sub conditione matrimonii à fictè promittente non sit acceptata, ex justitia tamen, & æquitate naturali acceptari debuit.

Objic. VI. deflorator in casu nostræ conclusi-

elusionis committit solummodò injustitiam aliquam internam: ergo non tenetur defloratam ducere. Ant. Prob. hæc injustitia consistit in negatione consensûs, qui est actus purè internus: ergo. Resp. Neg. Ant. ad prob. Dist. Ant. hæc injustitia consistit in negatione consensûs interni, quæ tamen injustitia prodit in actum externum Con. Ant. ita ut non prodeat Neg. Ant. & Conseq. nam per injustam inductionem ad copulam hæc injustitia interna in externam prodit, utpote cùm etiam injustitia per externam deflorationem commissa fuerit.

Dices. sola defloratio sufficienter potest compensari per dotationem: ergo deflorator non tenetur determinatè ducere defloratam. Resp. Trans. Ant. neg. Conseq. nam licet forsitan damnum ex defloratione secutum per dotationem, vel aliò modò compensari valeat, attamen quia obligatio defloratam ducendi non oritur ex damno illato, ut suprà jam diximus, sed ex contractu innominato: *facio, ut facias*, ideo deflorator ad defloratam determinatè ducendam obligatus existit.

Inst. fictè promittens matrimonium absque defloratione non tenetur puellam ducere: ergo neque fictè promittens matrimonium accedente simul defloratione. Resp. Neg. Conseq. disparitas est, quia in secundo casu

casu intervenit contractus innominatus: *facio, ut facias*, non verò in primo, utpote cùm hic puella ad nihil faciendum, vel præstandum inducta fuerit.

Quæres I. ad quid teneatur ille, qui defloravit, vel etiam imprægnavit puellam absque ulla promissione matrimonii vera, vel ficta? Resp. 1. in foro interno deflorator ad nihil tenetur, si puella sponte consenserit. Ita Reiffenstuel cum communi. Ratio est, quia imprimis deflorator non tenetur ratione promissionis, utpote quæ non fuit facta. 2. dō non ratione injuriæ illatæ; nam *scienti & consentienti non fit injuria juxta reg. 27. Jur. in 6* & insuper jura restitutionem, vel satisfactionem ratione deflorationis imponentia tantum loquuntur de seducantibus, & decipientibus. Cæterum in foro externo puella non censetur liberè consensisse, sed præsumitur seducta, ut tenet communis. Resp. 2. qui per fraudem, vim, metum, dolosa promissa &c. usum corporis extorsit, in utroque foro tam interno, quàm externo tenetur eam vel ducere, vel dotare. Ita communissima apud Reiffenstuel, Ratio quoad forum internum est, quia fuit causa injusta damni, cùm, ut supponitur, puella ob notam deflorationem æquales nuptias ampliùs acquirere non valeat: ergo ex justitia tenetur hoc damnum illa-

illatum compensare, quod aliter fieri non potest, nisi eam ducat, vel dotet, electione penès violatam existente, vel patrem ejus.

Aliud esset, si puella nullum damnum fuisset passa, eoquòd defloratio manserit occulta. De foro autem externo ratio est quia ita est statutum *c. 1. & 2. de adulteriis, & supro*. Cæterùm volunt multi DD. apud Reiffenstuel citati, etiam defloratorem in foro saltem externo teneri ducere puellam, vel eam dotare, si eandem solùm importunis precibus, blanditiis, aut muneribus ad copulam induxerit.

Quæres II, an fictè promittens sponsalia absque defloratione puellæ, si res ad forum externum devolvatur, & puellam videat probationibus esse distitutam, etiam cum juramento negare possit, se eidem matrimonium promissione? Resp. affirmativè cum Reiffenstuel, & plurimis aliis. Ratio est, quia in tali negatione, & juramento nulla reperitur falsitas, consequenter nec mendacium, nec perjurium: ergo. Ant. Prob. nam Judex reum conventum de vera & seria promissione, quæ ducendi obligationem inducit, interrogare censetur: ergo cùm reus conventus ad sensum, & mentem Judicis interrogantis respondeat, etiam cum juramento affirmando, se non promississe puellæ matrimonium (intellige seriò) in tali responsione nec mendacium, nec perjurium reperitur.

Quæ-

Quæres III. an deflorator, qui sub ficta promissione matrimonii usum corporis obtinuit, teneatur defloratam saltem dotare, casu quo deflorator ex aliqua causa, vel circumstantia excusatur à matrimonio. v.g. quia puella postea cum alio fornicatur, vel quia sese jactavit esse virginem, cum tamen non fuerit? Resp. cum Layman, Sanchez, Reiffenstuel, & aliis communiter negativè. Ratio est, quia deflorator vî contractûs innominati tantum tenebatur defloratam ducere: ergo si puella sit in culpa, quòd eam ducere non teneatur, ad nihil aliud obligabitur. Aliud esset, si fœmina non esset in culpa, quòd à nubendo excusetur deflorator, ut si ex matrimonio gravia orirentur scandala; in hoc enim casu teneretur eam dotare. Ratio est, quia tenetur damnum illatum resarcire modo meliori, quò potest: ergo si non potest nubendo, teneretur dotando. Ex his Resolves casum sequentem.

Bibulus Sobriane praxatoris filiae fictè promittit matrimonium, eo solùm ex fine, ut eò frequentius absque expensis guttur suum madefacere valeat. Sobriana promissionem acceptat, ac repro-mittit, hac tamen adjecta conditione, si Bibulus suam promissionem in scriptis eidem extradere velit, quod & facit. Emoritur annus, & Bibulus alterius praxatoris filiam ducturus, jamjam in preparan-

*dis ad nuptias necessariis occupatur Sobriana hoc
resciens acriter se opponit, putatitium sponsum
suum ad Consistorium citat, ac scripturam ab eo
sibi extraditam in probam sponsalium antea secum
initorum profert. Queritur, an Bibulus fictionem
suae promissionis Iudici desuper interroganti fateri
teneatur. Resolvitur negativè, quinimò Bi-
ulus iurejurando affirmare poterit, scripturam hanc
non esse suam, modò (quod benè notetur)
nullum adsit convictionis periculum. Ratio claret
ex dictis quia Iudex Bibulum non nisi de seria pro-
missione interrogare potest: per consequens etiam non
aliter nisi de seria, quam nunquam fecit, respon-
dere tenetur.*

QUÆSTIO IV.

*An, & quomodo promissio spon-
salitia debeat esse libera, ac deli-
berata?*

PRænot. metum cōmuniter definiri, quòd
sit instantis, vel futuri periculi causâ mentis
trepidatio. Ita Ulpianus L. 1. ff. de eo, quod
metus causâ. vel clariùs sic describi potest:
metus est apprehensio mali verosimiliter eventuri.
dividitur 1. in gravem, qui scilicèt cadit in
virum constantem, ut est apprehensio mor-
tis, mutilationis, exiliù &c. 2. in levem,
qui non nisi meticulosum afficit. Et 3. in
reverentialem, qualem habet subditus re-
spe-

specu sui Superioris. Rursùm alius metus dicitur provenire ab intrinseco, qui nempe incutitur à causa naturali, v. g. tempestate, morbo &c. alius verò dicitur provenire ab extrinseco, qui infertur à causa libera, nempe ab homine, qui potest illum incutere aliquando justè, ut si Judex Ecclesiasticus per Excommunicationem quempiam adigat ad matrimonium contrahendum, qui priùs sponsalia contraxerat, vel si Magistratus minetur furibus patibulum: aliquando autem injustè, ut dum latro minatur viatori mortem, nisi pecunias numeret H. N.

Dico I. promissio sponsalitia debet esse libera ac deliberata. Ita communis. Probatur. contractus sponsalitiis est verus contractus, sed ad omnem verum contractum requiritur libertas perfectà, & plena deliberatio, utpote cùm fieri debeat humanò modò: ergo etiam &c. Conf. sponsalia, utpote contractus onerosus, inducunt gravem obligationem ex parte spondentium: ergo hoc ipso debent esse perfectè libera. Accedit *c. dilectus 24. de sponsalibus. & can. neque furiosus 32. quest. 7.* ubi decernitur, quòd neque furiosus, neque furiosa matrimonium contrahere possit, sed hoc non ex alia ratione, quàm ex defectu libertatis: ergo.

Dico II. sponsalia gravi metu injustè extorta sunt invalida. Ita Hennò, Sanchez,

Sporer, König, Reiffenst., & communior tam Theologorum, quàm Canonistarum contra Lessium, Haunoldum, Perez, Pichler, & alios. Probatur 1. quia *nihil consensui tam contrarium est, quàm vis, atque metus reg. 116. ff. de reg. Jur. Et c. cum locum de sponsalibus: cum locum non habeat consensus, ubi metus, vel coactio intercedit, atqui contractus sine sufficienti consensu celebratus, est nullus: ergo & sponsalia ita celebrata sunt nulla. Probatur 2. connexorum idem est iudicium arg. c. translato, de Constitutionibus, sed matrimonium, cum quo sponsalia sunt connexa, ex metu injustè incusso est invalidum juxta c. 14. 15. & 25. h. t. ergo & sponsalia ex metu injustè incusso inita sunt invalida. Conf. quia si sponsalia metu inita valerent, inducerent damnum irreparabile, videlicet impedimentum publicæ honestatis, sed hoc non videtur dicendum, quia, *quæ metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari, adeò, ut cum integritate restituantur universa c. Abbas. 2. de iis, quæ vi, metusve: ergo.**

Probatur 3. juxta c. ex litteris. 11. de desponsatione impuberum. permittitur puellæ, ut possit alteri nubere, quæ metum passa contraxerat sponsalia: ergo talis contractus sponsalitiis metu extortus absolute erat nullus. Resp. AA. sponsalia illa fuisse valida, sed per
Pon-

Pontificem irritata, quibûs irritatîs dabatur puellæ facultas alium virum accipiendi, ut patet ex verbis subsequentibus; nam ibi dicitur, puellam esse commonendam, ut exspectet, donec puer annum 14. compleat, atqui si absolutè fuissent invalida, commoneri non debuisset, ut exspectet: ergo. Sed contra est: nam falsam esse responsionem AA. ex eo patet, quia nec Pontifex ibidem dicit, se irritare sponsalia, nec etiam iussit eadem irritare Archiepiscopum Pisanum, ad quem Rescriptum Pontificis erat directum: ergo.

Probat 4. si sponsalia gravi metu inita valerent, obligarent ad matrimonium contrahendum, sed ad hoc obligare non possunt, cùm matrimonium metu extortum sit omnino invalidum: ergo. Conf. I. si Judex Ecclesiasticus cessante jam metu nollet rescindere sponsalia, deberet sponsa metum passa contra suam voluntatem inire matrimonium, & perpetuò in statu violento permanere, atqui hoc utique non est admittendum: ergo sponsalia metu gravi injustè incuso inita sunt ipso jure nulla. Conf. II. quia metus, qui est causa sponsalium, saltem mediatè causa quoque foret matrimonii: ergo si sponsalia obligarent ad contrahendum matrimonium, obligarent ad illud nulliter celebrandum: subsumo. atqui nulla potest dari obligatio ad
ma-

matrimonium invalidum contrahendum:
ergo ex sponsalibus metu initis nulla oritur
obligatio, consequenter & ipsi sunt invalida.
Probat^{ur} 5. ex *L. oratio* 16. ff. de *sponsalibus*.
ubi statuitur, quòd lex prohibens nuptias,
etiam de sponsalibus intelligenda veniat, licet
eorum non faciat mentionem, textus sic
habet: *oratio Imperatorum Antonini, & Com-*
modi, quæ quasdam nuptias in personam Sena-
torum inhibuit, de sponsalibus nihil locuta est,
rectè tamen dicitur, etiam sponsalia in his casibus
ipso jure nullius esse momenti, atqui jura matri-
monium metu injustè incusso celebratum
pronuntiant ipso tacto invalidum: ergo &
sponsalia.

Solvuntur Objectiones.

OBjic. I. contra 2. *coacta voluntas est etiam*
voluntas, ut habet vulgatum Canoni-
starum: ergo sponsalia gravi metu injustè in-
cusso celebrata sunt valida. Resp. Dist. Ant.
coacta voluntas est etiam voluntas, sed non
utilis, & sufficiens ad contrahendum Con.
Ant. sufficiens ad contrahendum Neg. Ant.
& Conseq.

Dices. sponsalia metu gravi inita sunt
valida de jure naturæ: ergo cum clarè non
constet, ea jure positivo esse irrita, etiam
valebunt de jure positivo. Resp. Neg. Ant.
nam

nam absolutè tenemus , omnes contractus metu gravi initos etiam de jure naturæ esse nullos. Dein licèt concederetur reliquos contractus esse de jure naturæ validos , major tamen ratio pugnat pro sponsalibus , quòd ipso jure naturæ sint invalida , quia scilicèt feruntur in objectum invalidum , nempe matrimonium metu celebrandum , consequenter & ipsa erunt invalida ipso jure naturæ.

Inst. si non valerent sponsalia metu inita , tunc ideo , quia non valet matrimonium metu contractum , sed hæc ratio nulla est : ergo. Min. Prob. nam puella v. g. priùs ad ineunda sponsalia metu compulsapoteest postea liberrimè in matrimonium consentire , vel contractum rescindere , etsi non rescindat , censetur liberrimè in contractum matrimoniale consentire : ergo. Resp. Neg. Min. ad Prob. Neg. 2. dam partem Ant. quòd scilicet liberè in matrimonium consentiat , si contractum non rescindat ; nam cùm obligatio ex sponsalibus orta permaneat , etiam metus virtualiter permanere censetur , ut patet à pari , nam si Sacerdos ante missam faciat intentionem consecrandi , & postea Sacristiam accedat , se vestibûs sacris induat , ac tandem consecret absque renovatione intentionis , talis intentio priùs facta in Consecrationem virtualiter influere dicitur , ut
nemo

nemo negat: ergo etiam cū puella contrahat matrimonium propter obligationem ex sponsalibus metu initis ortam, metus virtualiter in matrimonium influere censetur, atqui matrimonium metu initum est nullum: ergo. Dein etsi puella contractum sponsalitium rescindi faciat, adhuc tamen remaneret ex his sponsalibus impedimentum publicæ honestatis, quod esset damnum irreparabile respectu puellæ.

Urg. si Cajus E. g. esset captus ab hostibus, postmodum verò eidem permetteretur vincula deponere, si nihilominus vincula retineat, & petat ire ad carcerem, Cajus liberimè iret ad carcerem, licet prius violenter fuerit captus: ergo etiam puella liberrimè contrahit matrimonium, si contractum sponsalitium gravi metu initum, quem rescindere posset, non rescindit. Resp. Neg. Conseq. & paritatem; nam cū obligatio ex sponsalibus orta permaneret, etiam metus virtualiter permanere, & ad matrimonium se extendere censetur; nam quod est causa causæ, est etiam causa causari: ergo cū metus influat in sponsalia, quæ sunt causa matrimonii, etiam in ipsum matrimonium influere censetur. Dein dato, non concesso, quòd matrimonium cessante metu posset validè contrahi, ad id tamen contrahendum nulla

nulla ex sponsalibus præcedentibus orta est obligatio; hæc enim mox pro instanti initiorum sponsalium orta dici deberet, sed pro eo instanti exorta dici nequit, cum pro eo matrimonium tanquam objectum sponsalium fuerit impossibile.

Objic. II. C. 2. *de his, quæ vi, metûsve*. dicitur: *quæ metu & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari*: ergo sponsalia metu inita sunt valida, aliàs non possent in irritum revocari. Resp. explicando textum, & dico, quòd *Ly in irritum revocari* idem sit, ac debent à Judice declarari, quòd sint nulla & irrita, quæ expositio colligitur ex c. 4. *h. t. ibi: quæ vi metûsve causa fiunt, carere debent robore firmitatis*. Dein ut immediatè dictum est, nulla est paritas facienda inter sponsalia, & reliquos contractus.

Objic. III. ideo matrimonium metu gravi contractum est nullum, quia si illud valeret, non posset amplius à Judice irritari propter illius indissolubile vinculum, atqui sponsalia possent à Judice irritari: ergo sponsalia metu gravi inita de jure naturæ sunt valida. Resp. Negando, quòd hæc ratio sit adæquata, sed simul, quòd metum patientis nullus & insufficiens sit consensus ad contrahendum, ut patet ex c. *cum locum*. 14. *h. t. ibi: cum locum non habeat consensus, ubi metus, vel coactio in-*
ter-

tercedit. Dein ex argumento plùs non sequitur, quàm quòd matrimonium metu contractum sit à fortiori nullum, & ex pluribus capitibus invalidum, quàm sponsalia metu inita.

Dices. sponsalia metu inita sunt simpliciter voluntaria: ergo hoc ipso valida. Resp. ad valorem sponsalium non sufficere quodcùnque voluntarium, sed perfectè liberum à metu, & coactione.

Inst. ponamus casum, quòd sponsalia metu inita juramentò confirmantur: ergo saltem in hoc casu erunt valida. Resp. Neg. Conseq. nam juramentum nequit revalidare actum ipso jure naturæ nullum.

Objic. IV. si dicatur, talia sponsalia esse valida, magis succurritur parti innocenti: ergo dicendum ea esse valida. Ant. Prob. nam si dicantur valida, poterit innocens pro libitu suo resilire, vel partem nocentem cogere ad standum contractui: ergo. Resp. Neg. Ant. nam ut ex dictis constat, si essent valida, metum patiens incurreret damnum irreparabile, nempe impedimentum publicæ honestatis, quod onus præponderat bono, quod ex valore talium sponsalium forsitan oriri posset. Dein transmissio hoc, quòd parti innocenti forsitan magis succurreretur, si

si sponsalia dicantur valida, attamen quia sunt de objecto invalido, etiam ipsa invalida erunt. Ex his Resolves casum sequentem.

Pudentianam stemmate nobilem parens Concupiscentio Juveni itidem nobili desponsare intendit; at Pudentiana (quam effrenati Juvenis mores nequaquam fugiebant) se excusare nititur ex eo, quod nullum prorsus erga Concupiscentium affectum fovere queat. Hanc parens repulsam indignè ferens vehementer excandescit, filiam voluntati suæ refractariam acriter objurgat, ac nisi nutui suo quantocius obsecundare velit, duram tractationem, verbera, exheredationem &c. minatur. Hisce minis perterrita Pudentiana cum Concupiscentio sponsalia solemniter contrahit. Mense vix elapso moritur Pudentianæ Pater: quare Concupiscentius sponsam suam matrimonio sibi copulare accelerat. Queritur, an Pudentiana cum Concupiscentio matrimonium inire teneatur. Resolvitur ex dictis negativè. Ratio est, quia si Pudentiana stringeretur ad matrimonium contrahendum, tunc vi sponsalium, sed vi sponsalium non stringitur: ergo. Min. Prob. nam sponsalia ex metu gravi, ac injusto contracta sunt nulla, sed dicta sponsalia sunt ex tali metu contracta; metus siquidem reverentialis, si accedant graves minæ, male tractationes &c. juxta communem Authorum fit gravis: ergo.

D *

Quæ-

QUÆSTIO V.

An promissio sponsalitia, debeat esse signo sensibili expressa, ac inter personas determinatas?

Dico I. sponsalia debent esse verbis, vel alio signo sensibili sufficienter expressa. Ita communis. Probatur. sponsalia sunt contractus onerosus, ultrò, citròque obligans, sed ad hunc requiritur, ut unus contrahentium alterius animum intelligat; nam *sola intentio nihil operatur in contractibus* L. *cùm in plures* 60. §. *locator. ff. locati*: ergo & in sponsalibus: subsumo: atqui ut unus contrahentium alterius animum intelligat, debet eundem verbis, vel aliò signò sensibili manifestare: ergo. Conf. in hoc differt promissio homini facta à promissione, quæ fit Deo, quòd illa, nisi exterius manifestetur, obligationem non inducat, econtra promissio Deo facta, qui scrutator est cordium, etsi sit merè interna, obligationem pariat. Conf. Ulteriùs. promissio non acceptata non obligat, ut docet communis, sed promissio merè interna ab altera parte non acceptatur, cùm ignoretur: ergo non obligat. Probatur 2. à pari. voluntas Legislatoris non obligat subditos, nisi aliquò signò externò eis fuerit mani-

manifestata: ergo etiam promittentem non obligat sua interna promissio, nisi hæc aliquò signò externò fuerit promissario manifestata, & ab eo acceptata.

Dico II. promissio sponsalitia semper debet respicere personam certam, & determinatam. Ita Sanchez, Bosco, Bonacina, Panger, König, Schmalzgrueber, & alii. Prob. quia sponsalia sunt via ad matrimonium, & quædam illius inchoactio: ergo sicut matrimonium contrahi non potest, nisi cum persona certa, & determinata, ita nec sponsalia. Conf. ex veris sponsalibus nascitur impedimentum publicæ honestatis, sed hoc impedimentum non nascitur ex sponsalibus incertis, & indeterminatis: ergo sponsalia indeterminata non sunt vera sponsalia. Min. patet *ex c. Uln. h. t. in 6.* ubi statuitur, quòd ex incertis sponsalibus hoc impedimentum non nascatur. Ex quo inferitur, Titium non contrahere vera, & perfecta sponsalia, qui promittit se unam ex tribus sororibus ducturum, etsi istæ vicissim spondeant, quòd si aliquam ex ipsis elegerit, illa sit ipsi nuptura. Utrum autem ex tali promissione nascatur obligatio unam eligendi ex tribus, & illa, quæ electa fuerit, teneatur promittenti nubere, dubium est inter Aucthores, ego cum Sanchez, Bosco, & aliis censeo affirmativè esse respondendum. Ratio

est, quia talis promissio (uti supponitur) fuit vera, & sincera, & insuper acceptata: ergo datur obligatio eandem adimplendi, quô factô sponsalia reddentur certa, ac inducent impedimentum publicæ honestatis.

Dico III. ejusmodi promissio evadit certa, & verè sponsalitia, si Titius postea ex illis tribus unam carnaliter cognoscat. Ita Coninck, Perez, Wiestner, & alii. ante probationem nota, conclusionem solùm procedere de tempore moderno; nam certum est, quòd talis promissio unà cum copula carnali ante irritationem matrimonii clandestini factam à Tridentino, fuerit verè sponsalitia, imò tunc non solùm præsumebatur contracta esse sponsalia de futuro, sed initum ipsum matrimonium; nam *juxta c. is, qui fidem. h. t.* eo tempore copula potius ex maritali affectu, quàm fornicario profecta præsumebatur. Jam probatur conclusio. nam hic prudenter præsumi potest, quòd Titius usum corporis exigendo illam eligere, & puella sub spe electionis solummodò eundem concedere velit: ergo ejusmodi promissio accedente copula erit verè sponsalitia.

Solvuntur Objectiones.

OBjic. I. contra 1. promissio externa non aliter habet vim obligandi, nisi ex obligatione & promissione interna: ergo pro-

promissio interna est causa, & radix totius obligationis. Resp. Dist. Ant. promissio externa obligat ex promissione interna, dependenter tamen à manifestatione externa tanquam conditione, sine qua sola promissio interna non obligat Con. Ant. independenter à tali manifestatione Neg. Ant. & Conseq.

Objic. II. Contra 3. post Concilium Tridentinum, dum irritavit matrimonia clandestina, nequit à tali copula excludi affectus fornicarius: ergo ejusmodi promissio accedente copula non evadit sponsalitia. Resp. Neg. Conseq. nam licet ab ejusmodi copula carnali affectus fornicarius nequeat excludi, tamen meritò præsumendum est, quòd Titius simul habuerit animum illam, quæ à se carnaliter cognita est, præ cæteris eligendi. Ratio hujus præsumptionis est, quia unam ex tribus necessariò debet eligere: ergo tenetur eam eligere, quam cognovit, utpote cum matrimonium cum reliquis duabus sororibus ipsi factum fuerit impossibile propter contractum impedimentum affinitatis.

Quæres I. an requirantur certa, & determinata quædam verba ad contrahenda sponsalia? Resp. universaliter loquendo, nisi forsan aliunde de intentione constet, per illa verba in foro externo judicari contracta fuisse sponsalia, quæ juxta communem in-

telligentiam, comunemque usum loquendi, vel loci consuetudinem promissionem sponsalitiā significant. Ita docet Sanchez, Sporer, Panger, Reiffenstuel, & communis D. D. ac constat clarè *ex c. ex litteris. 7. h. t.* talia autem verba sunt: *promitto, me obligo, do tibi fidem meam, habeas me pro infami, lurcone &c nisi te ducam: item per fidem meam, vel quā verè vivo, vel quā verè sum homo, vel quā verè honestus sum, ducam te, item tu sis futura mea uxor, vel volo te habere pro futura mea uxore &c.* plura de hac materia vide in P. Reiffenstuel L. 4. decretalium. tit. 1. §. 2.

Quæres II. quænam reputentur signa sufficientia ad manifestandam promissionem sponsalitiā? Resp. cum P. Herincx, Panger, Reiffenstuel & communi aliorum, illa signa esse sufficientia, per quæ concurrentibus circumstantiis juxta communem intelligentiam, loci consuetudinem &c. voluntas seu consensus contrahendi exprimi solet. Ratio est, quia signa sunt tacita locutio: ergo sicut per verba manifestatur promissio sponsalitiā, ita & per signa manifestari poterit; aliàs enim mutus nunquam sponsalia contrahere posset, quod est falsum. Quænam autem sint talia signa, universali regula pro quovis loco quadrante determinari non potest, dantur tamen quædam signa, quæ concurrentibûs certis circumstantiis terne communiter, & ubique repu-

reputantur pro expressivis consensus contrahendi, talia sunt porrigere, & tangere invicem manus in signum datæ fidei, immittere anulum in digitum ad eundem finem, accipere, vel mittere munera juxta morem sponſorum ſemper præcedente tractatu matrimonii. Ratio eſt, quia præcedente tractatu de futuro matrimonio traditio, & acceptio annuli v.g. juxta communem æſtimationem hominum habetur pro ſigno conſenſûs: ergo. Dixi notanter: *præcedente tractatu matrimonii*, quia ſi tractatus de ſponſalibus non præceſſerit, vel ſpeciale quid habeat conſuetudo loci, talia ſigna ſunt æquivoca non ſufficienter exprimentia conſenſum contrahendi ſponſalia. Ratio eſt, quia porrigere manus, donatio annuli &c. etiam ob alias cauſas fieri poſſunt, & ſolent, v. g. ob turpem, aut etiam caſtum amorem, vel in ſignum memoriæ, mutui affectûs &c.

Quæres III. quid dicendum, quando Titius promiſiſſet tribus puellis ſe illam ex ipsis ducturum, quæ certum ei obſequium præſtiterit, v.g. officium aliquod procuraverit? Reſp. I. ſi una tantum ex his tribus adimpleat conditionem, indubitatum eſt, Titium eſſe obligatum ad illam ducendam. Ratio eſt, quia promiſſio conditionata per impletionem conditionis tranſit in abſolutam: ergo Titius tenetur ſtare ſuæ promiſſioni.

Resp. 2. si duæ puellæ hanc conditionem impleverint, illa erit ducenda, quæ prior fuit in illa adimplenda juxta *Reg. 54. Jur. in 6. qui prior est tempore, potior est jure.* quòd si verò ambæ simul dictam conditionem implevissent, Titio esset liberum, unam ex his duabus eligere, quam vellet. Ratio est, quia neutri illarum præ altera jus determinatè, & absolutè quæsitum est, sed solum indeterminatè: unde in omni promissione alternativa electio ad promissorem pertinet juxta *Reg. 70. Jur. in 6.* Alii putant rem sorte esse terminandam. Ex his resolves casum sequentem.

Jovialis solemnes inter epulas Leta, quæ cum pridem de contrahendo matrimonio tractaverat, vitrum vini in futuri matrimonii signum propinat. respondet illa: Deus benedicat, ac propinatum sibi haustum prosequitur. Queritur jam, num Leta per hoc vera contraxerit sponsalia? Resolvitur ex dictis affirmativè. Ratio est, quia Leta per acceptionem vitri, in signum matrimonii aliquando contrahendi sibi oblato, revera ex communi hominum existimatione repromisisse censetur.

QUÆSTIO VI.

Quomodo promissio sponsalitia debeat esse inter personas de jure habiles, seu quales persone contrahere possint sponsalia?

PRænotandum I. universaliter loquendo omnes illos posse contrahere sponsalia, qui

qui nec lege naturali, nec positiva arcentur, seu qui sunt habiles ad promittendum, & ad matrimonium adveniente sufficienti ætate contrahendum *argumento L. 1. ff. de jurisdictione*, ibi: *quando aliquid permittitur, censetur quoque permissum omne, per quod pervenitur ad illud*. Accedit etiam ratio, quia sponsalia obligant ad contrahendum matrimonium, sũntque via ad illud: ergo qui nequeunt se obligare ab contrahendum matrimonium, etiam nequeunt contrahere sponsalia, atque hinc infantes, furiosi, amentes durante furore, & amentia sponsalia invalidè contrahunt *c. 24. b. t.* item habentes impedimentum perpetuum sive dirimens, sive impediens matrimonium, etiam sponsalia contrahere nequeunt. Ratio est, quia nemo se potest obligare ad id, quod exequi non valet; nam *impossibile nulla est obligatio L. 185. ff. de regulis juris*: unde hic locum habet commune illud axioma, quòd *omne impedimentum perpetuum matrimonii etiam impediens tantum, respectu sponsalium sit dirimens*, quare licet votum simplex castitatis sit solummodo impedimentum impediens matrimonii, cùm matrimonium cum tali voto contractum sit validum, respectu tamen sponsalium est dirimens, ita ut etiam juramentò firmata non valeant, quia promissio de re mala est nulla *c. fin. de pactis*, ibi: *pactum turpe, vel rei turpis*,

aut impossibilis de jure, vel de facto nullam obligationem inducit. & c. 58. de regulis juris in 6. non est obligatorium contra bonos mores prestitutum juramentum, atqui in tali casu fieret promissio in re mala, cùm planè illicitum sit contrahere matrimonium cum impedimento etiam impediante: ergo, aliud esset, si solùm daretur impedimentum temporaneum, v. g. votum castitatis ad duos, vel tres annos, in tali enim casu fieri possunt sponsalia, si spondentes promissionem suam referant ad tempus, quò impedimentum erit sublatum.

Prænotandum II. quòd ad valorem sponsalium à jure requiratur septennium completum *argumento c. litteras 4. c. accessit 5. & c. ad dissolvendum 13. de desponsatione impuberum*, ubi clarè habetur, sponsalia ante septennium completum esse nulla ex defectu consensûs, nullùmque exinde oriri impedimentum publicæ honestatis, nisi septenniò completò ea ratificent. Porro ratio & causa, cur jura ita statuere voluerint, est hæc, quia ante septennium completum ordinariè non habetur perfectus, & plenus usus rationis. Dixi ordinariè, quia extraordinariè contingere potest, quòd malitia suppleat ætatem, id autem aliter intelligitur in sponsalibus, quàm in matrimonio; nam in ordine ad sponsalia malitiam, seu potiùs prudentiam

tiam supplere ætatem nihil est aliud, quàm si ante tempus ad illa à jure præscriptum adsit sufficiens usus rationis, ut scilicet contrahentes intelligant, quid agant: in ordine verò ad matrimonium, ad quod contrahendum jura requirunt annos pubertatis, nempe in Pueris annum 14. & in fœmellis 12. malitia supplere ætatem censetur, quando non solum adest sufficiens usus rationis, sed etiam potentia ad generandum, seu ad copulam carnalem juxta *c. illis de desponsatione impuberum*. Cæterùm sponsalia, quæ vel unus tantum septenniò minor cum alio contraxit, nulla sunt, si malitia ætatem non suppleverit, nisi post obtentam legitimam ætatem expressè, vel tacitè sponsalia priùs inita ratificentur, ut habetur in *c. ex litteris, & c. accessit de desponsatione impuberum*, unde difficultas præsentis quæstionis solum in hoc versatur, an etiam sponsalia à nondum septenni inita sint valida, si malitia ætatem suppleat? H. N.

Dico. quando malitia supplet ætatem, validè contrahuntur sponsalia ante septennium. Ita Sanchez, Bosco, Coninck, Layman, Sotus, Illsung, Covarruvias, Sylvester, Reiffenstuel, & plures alii contra Mastrium, Henno, Vasquez, Panormitanum, Pichler, & alios.

Probatur I. L. in sponsalibus 14. ff. de sponsa-

salibus expressè dicitur: *in sponsalibus contrahendis ætas contrahentium definita non est* ut in *matrimoniis*, quapropter & à primordio ætatis *sponsalia effici possunt*, si modò id fieri ab utràque *persona intelligatur*: ergo si Puer præcoci ingenii, & judicii, quid in hoc contractu agat, intelligat ante septennium, valebit contractus. Nec refert, quòd lex citata statim addat hæc verba: *id est, si non sint minores, quàm septem añis*. Nam hoc tantùm probat, quòd debeat adesse septennium regulariter, & ordinariè loquendo, ubi de usu rationis non constat, secùs si constet de usu rationis; aliàs enim lex citata manifestè sibi contradiceret; nam antea dixit, pro valore sponsalium nullam determinatam requiri ætatem, & postea diceret, requiri septennium completum, quæ est manifesta contradictio: ergo si in contrahentibus malitia suppleat ætatem, sponsalia etiam ante septennium completum erunt valida.

Probatur II. sponsalia sunt via, & dispositio ad matrimonium: ergo quidquid statuunt jura de matrimonio, etiam proportionaliter intelligendum venit de sponsalibus juxta illud tritum: *ubi est eadem ratio, ibi est eadem juris dispositio*: subsumo, atqui matrimonium ante annos pubertatis potest validè contrahi, si malitia suppleat ætatem
juxta

juxta *c. de illis 9. de desponsatione impuberum*: ergo etiam sponsalia possunt valide contrahi ante septennium completum, si malitia suppleat ætatem. Confirmatur. glossa in *c. Juvenis de sponsalibus* expressè ait, quod etiam malitia suppleat ætatem quoad sponsalia, sicut supplet malitia quoad matrimonium. Respondent Adversarii; latam esse disparitatem matrimonium inter, & sponsalia; nam matrimonium Clandestinum invalidum est, non sic sponsalia clandestina; ergo non omne statutum de matrimonio extendi debet ad sponsalia. Sed contra est, verum quidem esse, non omne, quod est statutum de matrimonio, extendi ad sponsalia, cùm Tridentinum disponens circa matrimonium clandestinum nec implicitè fecerit mentionem de sponsalibus clandestinis, benè tamen illud, quod implicitè comprehendit sponsalia, sed citatum *c. implicitè* comprehendit sponsalia, cùm utrobique eadem pugnet ratio: ergo.

Probatur III. juxta *c. litteras de desponsatione impuberum* declarantur illa sponsalia invalida, quæ cum puella in cunabulis facta sunt, & hoc ideò, quia ibi non habetur sufficiens consensus: ergo cùm nos supponamus ante septennium haberi perfectum consensum sponsalia erunt valida.

Probatur IV. in *c. Juvenis 3. de sponsalibus, & matrimonio*, illa sponsalia pronuntian-
tur

tur valida, quæ quidam Juvenis cum puella minore septenniō contraxerat, eò quòd in ista puella malitia ætatem supplēſſe judicatum fuerit: ergo ſponſalia ante ſeptennium contracta erunt valida, ſi malitia ætatem ſuppleat. Antecedens conſtat; nam in citato c. habetur, quòd ille Juvenis contraxerit impedimentum publicæ honeſtatis cum conſobrino illius puellæ, & ob hanc cauſam pronuntiatur matrimonium cum conſobrino illius puellæ cum prædicto Juvene initum eſſe nullum: ergò illa ſponſalia fuerunt valida. conſequentia patet; nam impedimentum publicæ honeſtatis ſolùm oritur ex ſponſalibus validis: ergo. Accedit rubrica citato c. *Juvenis* præfixa, quæ habet, quòd impedimentum publicæ honeſtatis ex talibus ſponſalibus proveniit.

Probatur V. Septennium præciſè requiritur ad validam promiſſionem ſponſalitiæ, quia illo tempore primùm præſumitur ad eſſe uſus rationis: ergo ſi conſtet eum priùs adfuiſſe, valebunt ſponſalia.

Confirmatur. certum eſt, quòd ſponſalia ante ſeptennium contracta ſint valida de jure naturæ, ſi ſcilicet malitia ſuppleat ætatem, ex altera verò parte dubium eſt, an jure poſitivo abſolutè ſint irritata, ut patet tum ex Authoritate graviffimorum Doctōrum noſtram ſententiam tenentium, tum ex rationibus

nibus hucusque allegatis: ergo tenendum est, quòd sint valida, cùm in dubio standum sit pro valore actûs.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Leges tam irritantes, quàm simpliciter præcipientes, vel prohibentes, quæ fundantur in præsumptione universali, non cessant, etsi in uno, vel altero casu non subsit, quod lex præsumit, ut patet in Lege jejunii, quæ ante completum vigesimum primum ætatis annum non obligat, etsi quis ante hoc tempus impletum facile jejunare posset, sed Leges ad sponsalia septennium requirentes fundantur in præsumptione universali, quòd antea non adsit sufficiens usus rationis: ergo non cessant, etsi ante septennium adsit usus rationis: subsumo: sed si non cessant, sponsalia taliter contracta sunt nulla: ergo. Respondeo I. retorquendo argumentum in matrimonium, quod ante annos pubertatis contractum est validum, si malitia suppleat ætatem, licet Leges matrimonium irritantes fundentur in præsumptione universali.

Respondeo II. dist. maj. leges tam irritantes, quàm præcipientes aliquid simpliciter, & absolutè, non cessant in casu particulari con. maj, tantùm irritantes, vel præcipi-

cipientes aliquid ex suppositione, quòd non
adfit certitudo de illo, quod lex præsumit,
cessant in casu particulari neg. maj. & dist. min.
sed leges ad sponsalia septennium requiren-
tes fundantur in præsumptione universali,
quòd antea non adfit sufficiens usus rationis,
si dubium sit de usu rationis con. min. si
certò constet adesse usum rationis neg. min.
& conseq. nam universaliter, & in omni
casu, ubi dubium est, an adfit usus rationis,
sponsalia contracta erunt invalida: econtra
si certum sit adfuisse usum rationis, leges
aliquid præcipientes, vel prohibentes jus na-
turale in suo vigore relinquunt: unde col-
ligitur disparitas inter leges irritantes spon-
salia, & inter alias Leges irritantes, & in
præsumptione fundatas; nam hæ absolutè
irritant contractus pro omni casu, Leges
autem sponsalia irritantes, non irritant illa
absolutè, & pro omni casu, sed in casu tan-
tùm dubio, ita, ut si dubium sit, an contra-
hentes sufficientem usum rationis habuerint,
attendatur, utrum ante, vel post septen-
nium contraxerint, si ante, tunc nulla erunt
sponsalia, si post, tunc valida agnoscuntur,
eò quòd in priori casu præsumatur non ad-
fuisse usus rationis, benè verò in posteriori.

Respondeo III. absolutè neg. min. quòd
Leges sponsalia irritantes ante completum
septennium fundentur in præsumptione uni-
versali

versali, ut patet ex *c. juvenis 3. de sponsalibus*, ubi sponsalia ante septennium contracta fuerunt agnita pro validis, quia malitia suppleverat ætatem. Et *L. in sponsalibus 14.* superius citata expressè dicitur: *in Sponsalibus contrahendis ætas contrahentium definita non est.*

Dices, professio religiosa ante annum decimum sextum mathematicè completum juxta *Trid. Sess. 25. c. 15.* est ipso jure irrita, similiter & testamentum ante annos pubertatis expletos est ipso jure invalidum *L. quæ ætate ff. qui testamentum condere possunt*: ergo & sponsalia ante septennium mathematicè completum sunt nulla. Resp. I. Retorq. argumentum de matrimonio. Resp. II. neg. conseq. disparitas est, quia professio religiosa est vinculum indissolubile, adeoque requirit ætatem à jure præscriptam, tum in favorem Novitii, ut possit restitui in integrum, seu in libertatem suam; tum etiam in favorem religionis, ut patet ex *c. ad apostolicam de Regularibus*; sponsalia verò ob varias causas sunt solubilia. Resp. III. jura nullibi aliam dispositionem fecisse circa ætatem ad professionem religiosam, & testamentum requisitam, benè verò circa sponsalia, ut patet ex *L. in sponsalibus* immediatè citata, imò juxta *L. oratio ff. de sponsalibus*, quod dicitur de matrimonio, debet etiam extendi ad sponsalia,

E *

cùm

cùm hæc sint via & dispositio ad matrimo-
nium: ergo eo ipso, quòd jura disponant in
matrimonio malitiam supplere ætatem, cen-
sentur idem disposuisse in sponsalibus. Dein
jura non declaraverunt sponsalia invalida,
si contrahantur ante septennium completum
defectu temporis, sed defectu usûs rationis,
consequenter si certò constet adesse usum
rationis, invalida non erunt. Demum negari
debet Adversariis, quòd certa ætas pro spon-
salibus à jure fuerit designata; nam jus tan-
tùm vult, ut in casu, quò dubitatur, an
sponsalia contrahentes habuerint sufficien-
tem usum rationis, attendatur, utrum ante,
vel potest septennium contraxerint, & si ante,
tunc nulla fore sponsalia, si post, pro va-
lidis esse habenda, eò quòd in dubio non
præsumatur adfuisse usus rationis ante sep-
tennium, benè verò post, ut jam priùs
dictum est.

Objic. II. *c. ubi non est 2. de desponsatione
impuberum* districtiùs inhibetur, ne aliqui,
quorum utérque, vel alter ad ætatem legi-
bus, vel Canonibus determinatam non per-
venerit, jungantur: ergo requiritur sep-
tennium completum. Resp. neg. conf. nam
c. solùm loquitur de matrimonio, ut col-
ligitur ex verbo *conjugantur*. sed in contrà

Dices *c. litteras de desponsatione impuberum*
Alexander III. declarat, posse puberem, qui
puel-

puellam septennio minorem sibi desponsaverat, ducere matrem puellæ, sed hoc non posset, si sponsalia fuissent valida, quia pubes contraxisset impedimentum publicæ honestatis: ergo. Resp. in hoc *cap.* sermonem esse de puella nondum habente usum rationis, eò quòd illam in cunabulis jacentem jam sibi desponsaverat, consequenter illa sponsalia fuerunt invalida ex defectu usus rationis.

Inst. glossa ibidem addit, universaliter desponsationes infra septennium esse nullas. Resp. glossam esse intelligendam in illis casibus, quando nondum adest usus rationis.

Urg. *c. litteras* priùs citatum, & *c. accessit de desponsatione impuberum* sponsalia declarantur invalida non defectu præsumpti usûs rationis, sed defectu temporis; aliàs septennium pro causa invalidorum sponsalium non assignaretur, sed defectus usûs rationis: ergo signum est, quòd jura requirant septennium mathematicè completum. Resp. I. opponendo citatum *c. juvenis*, ibi: *Juvenis, qui puellam nondum septennem duxit - - - mandamus, quatenus consobrinam ipsius puellæ, quam postmodum duxit, dividas ab eodem*: ergo Pontifex priorem contractum censuit esse validum propter præmaturum rationis usum. Resp. II. citata capitula requirere septennium ideò, quia in ea ætate communiter præsumitur adesse usus rationis, & non ante, &

fic in dubio, ubi contrarium non apparet; inspiciamus annorum numerum à jure determinatum, secùs si habeatur certitudo de sufficienti rationis usu; nam præsumptio debet cedere veritati.

Replic. prædicta capitula decidunt, ut sponsalia ante septennium contracta non solum non præsumantur tanquam valida, sed dicunt illa esse absolutè invalida: ergo non sufficit ad eorum valorem, si adfuerit sufficiens usus rationis.

Confirmatur. si sponsalia ante septennium contracta possent esse valida, tunc jura non debuissent decernere, quòd sint nulla, sed quòd debeant præsumi esse nulla: ergo. Resp. dist. Ant. citata capitula dicunt absolutè illa sponsalia esse nulla, & hoc ideò, quia ibi dubium fuit, an contrahentes ante septennium habuerint sufficientem usum rationis con. Ant. si certò constitisset, in illa ætate adfuisse sufficientem rationis usum neg. ant. & conseq. Dein aliud est præsumere, sponsalia esse invalida, & aliud præsumere, non adfuisse usum rationis: fatemur ergo, illa sponsalia ut absolutè invalida fuisse declarata, sed ob præsumptum defectum usûs rationis, neutiquam verò dicimus, jura tantum præsumpsisse illa Sponsalia fuisse invalida. Ad confirmationem respondetur per idem.

Multi-

Multiplicabis , si jura tunc tantum irritant sponsalia ante septennium contracta , quando malitia ætatem non supplet , tunc revera est frustranea hæc juris dispositio , sed hoc non est dicendum : ergo. maj. prob. nam quòd sponsalia absque sufficienti consensu celebrata sint nulla , sufficienter est declaratum à jure naturali : ergo esset frustranea hæc juris dispositio , consequenter dicendum , jura absolutè irritasse sponsalia ante septennium contracta , etsi malitia suppleat ætatem. Resp. neg. maj. nam jus positivum pro omni casu dubio , num adsit sufficiens usus rationis , determinavit septennium , ita ut ante hanc ætatem contracta sint invalida , cum tamen jus naturale sponsalia etiam dubia , si revera adfuisset usus rationis , reliquerit valida.

Objic. III. etsi pupillus , vel minorennis habeant sufficientem usum rationis , contractus tamen ab illis celebratus est irritus , quia datur lex universaliter irritans talem contractum ; ergo etiam irritus erit contractus sponsalitus , licet minor septenniò habuerit perfectum usum rationis , cum æquè detur lex universaliter irritans , ut patet ex *c. litteras* , & aliis. Resp. neg. Conseq. disparitas est , quòd leges irritantes contractus pupillorum , in quantum sunt in eorum præjudicium , absolutè , & simpliciter irritent ,

nec ex ulla Lege constat, contractum pupilli fuisse validum, etsi constiterit, illum sufficientem usum rationis habuisse, leges e contra irritantes sponsalia, solum loquuntur de casu, quò malitia ætatem non supplet, nec ullibi dicunt, ea etiam invalida esse, si malitia ætatem suppleat, sed potiùs contrarium statuunt, ut patet ex nostris probationibus.

Dies. c. 4. & 5. de desponsatione impuberum simpliciter ad valorem sponsalium septennium requirunt, cum adhibeant verbum *compléssét*, & *compleverat*: ergo si hæc ætas inter contrahentes non adsit, sponsalia erunt invalida. Resp. dist. Ant. simpliciter requirunt septennium in dubio, an adsit usus rationis con. ant. si certò constet de usu rationis neg. ant. & conseq. ratio hujus patet ex jam dictis; nam capitula citata loquuntur expressè de sponsalibus non inducentibus impedimentum publicæ honestatis, consequenter de sponsalibus absque sufficienti usu rationis celebratis.

Quæres. an septennium, quod à jure requiritur ad valorem sponsalium in casibus, ubi malitia non supplet ætatem, debeat esse physicè, seu à momento ad momentum, vel solum moraliter completum? Resp. cum Gonzalez, Reiffenstuel, Schmalzgrueber, & aliis affirmativè contra Pontium, Syl-

Sylvestrum, & nonnullos alios. Probatur. quando jura ad valorem alicujus actûs requirunt certos annos, illi debent esse physicè completi, & non tantùm moraliter, ut patet de anno Novitiatûs, & de professione religiosa, quæ non valet, si emittatur ante 16. ætatis annum completum, licet unica dies, vel unicũ momentum defit, ut facilè colligitur ex *Trid. Sess. 25. de regularibus c. 15.* atqui jura requirunt ad valorem sponsalium septennium completum, ut patet ex *c. 4. & 5. de desponsatione impuberum* quæ adhibent verbum *complèssset, & compleverat*; ergo debet esse physicè, & non tantùm moraliter completum. Confirm. ex *L. 3. §. 3. ff. de Minoribus.*

Objic. contra hoc quæsitum. juxta commune axioma *parum pro nihilo reputatur*: ergo ad valorem sponsalium sufficit, si ultima dies septennii sit tantùm inchoata. Resp. dist. Ant. *parum pro nihilo reputatur* in iis, in quibus certum tempus, vel ætas à jure non est determinata con. Ant. secùs neg. Ant. & conseq. nam aliàs hoc axioma etiam procederet de professione religiosa.

Dices. in factiõne testamenti dies cæpta habetur pro completa *L. qua etate 5. ff. qui testamentum facere*: ergo etiam in contrahendis sponsalibus. Resp. neg. conseq. disparitas est, quia id solùm procedit, ubi causa est merè favorabilis; factiõ enim testamenti est

merus favor, non autem, ubi simul imponitur gravis obligatio, vel onus, atqui si sponsalia ante septennium physicè completum valerent, imponderetur gravis obligatio non recedendi à sponsalibus ante años pubertatis, & simul contraheretur impedimentum publicæ honestatis: ergo. Accedit, quòd quoad testamentum faciendum sit specialis dispositio juris ad alios casus non extendenda.

Inst. etiamsi à jure præscribantur certi anni pro suscipiendis Sacris Ordinibus, sufficit tamen, si ultimus annus sit inchoatus: ergo etiam in sponsalibus sufficit, si ultima dies septennii sit inchoata Resp. neg. consequ. disparitas iterum est, quia jura nullibi requirunt pro suscipiendis Sacris ordinibus annos completos, sicut pro sponsalibus, & præterea susceptio sacrorum Ordinum est in favorem Ordinandorum.

Urg. jura ideo septennium determinârunt, quia illo tempore præsumitur adesse usus rationis, sed etiamsi pauci absint dies, v. g. duo, vel tres, non cessat illa præsumptio: ergo. Resp. dist. maj. jura septennium determinârunt, quia illo tempore præsumitur adesse usus rationis, ita tamen, ut in dubio, an adsit sufficiens usus rationis, velint septennium physicè esse completum, ne contrahentes incurrant damnum irreparabile, scilicet impedimentum publicæ honestatis
con.

conc. maj. , ut velint , septennium tantum moraliter esse completum , neg. maj. , & sic dist. min. conseq. Cæterum indubitatum est apud Authores , sponsalia etiam post septennium contracta non valere , si tunc nondum sufficiens adesset usus rationis ; nequit enim aliquis contractus esse validus , si desit sufficiens contrahentium consensus. Ex his resolves sequentem casum.

Nequiculus 10. annorum puer cum Crescentula puella nondum septenni sæpius impudicè conversatur, quæ tanto amore erga Nequiculum affecta est, ut etiam cum ipso sponsalia inièrit , probè gnara quid ageret. Tandem Nequiculus pubes factus sororem Crescentulæ in uxorem ducere intendit. Quer. an hoc possit ? Resolvitur ex dictis negativè. Ratio est, quia propter sponsalia cum Crescentula inita , utpote quæ fuerunt valida , eò quòd malitia suppleverit ætatem, Nequiculus contraxit impedimentum publicæ honestatis : ergo sorori ipsius Crescentulæ sine obtenta dispensatione nubere nequit.

QUÆSTIO VII.

An valeant sponsalia à personis impedimento dirimente , vel impedi ente ligatis contracta sub hac conditione , si Papa dispensaverit ?

PRænotandum breviter. ex sponsalibus conditionatè contractis ante adventum conditionis non oriri impedimentum publicæ

E 5

licæ

licæ honestatis, ut patet ex *c. unico de sponsalibus in 6.* tenentur tamen sic contrahentes expectare eventum conditionis, quô citra culpam utriusque partis non positi, contrahentes omnino liberi evadunt, secus esset dicendum, si alterutra pars conditionis eventum impediret; sic enim impediens nihilominus obligata maneret. H. N.

Dico sponsalia sub conditione præfata contracta, & obtenta legitima dispensatione sunt valida. Ita Sanchez, Layman, Herincx, Sporer, Reiffenstuel, Bosco, Engel, Pontius, & plures alii contra Barbosam, Dianam, & alios. Probat I. quia sponsalia contracta sub conditione honesta, & possibili de futuro, si purificetur conditio, transeunt in absoluta, atqui conditio præfata est possibilis: ergo. min. prob. etsi hæc conditio: *si Papa, vel Princeps dispensaverit*, in jure habeatur pro impossibili, tamen hoc solum verificatur in casu, quô Princeps non solet dispensare, atqui in casu nostræ conclusionis solet Papa dispensare, ut supponitur: ergo. Confirmatur. etiam juxta Adversarios potest Pontifex in quolibet impedimento solo jure ecclesiastico dirimente ex justa causa licite, & valide dispensare: ergo conditio: *si Pontifex dispensaverit*, non est inhonesta, nec impossibilis, sed honesta, & possibilis, hoc ipso, quòd adimpleri valeat.

Proba-

Probatur II. Institutio spurii pro hærede facta sub conditione, *si Princeps eum legitimaverit*, est valida, similiter votum Episcopi ingrediendi religionem sub conditione, *si Papa dispensaverit*, validum est, & sic de pluribus aliis: ergo etiam in nostro casu valent sponsalia inita sub conditione, *si Papa dispensaverit*. Prob. III. sponsalia sub præfata conditione inita versantur circa objectum possibile, & honestum, nempe circa matrimonium post obtentam dispensationem celebrandum: ergo sunt valida, consequentia patet, quia non apparet sufficiens ratio, cur deberent esse invalida. Cæterum nemini ex sic contrahentibus licitum est resilire neque ante, nec post impetratam dispensationem altera parte invita. Ratio patet ex dictis.

Solvuntur Objectiones.

OBjic. I. sponsalia, quibus apponitur conditio impossibilis, nulla sunt, sed hæc conditio, *si Papa dispensaverit*, in jure censetur esse impossibilis: ergo. min. prob. ex L. *inter stipulantem* 83. §. 5. ff. de verborum obligationibus, ibi: *sacram vel religiosam rem, vel usibus publicis in perpetuum relictam, ut forum, aut Basilicam, aut hominem liberum inutiliter stipulor, quamvis sacra profana fieri, & usibus publicis relictam in privatos usus reverti, & ex homine libero servus fieri potest.* idem habetur L. *continuis* 137. §. 6. ff. eodem, ibi: *ubi omnino conditio*

jure impleri non potest, vel id facere ei non liceat, nullius momenti fore stipulationem. & paulò post: nec ad rem pertinet, quòd jus mutari potest, Et id quod nunc impossibile est, postea possibile fieri; non enim secundum futuri temporis jus, sed secundum præsens aestimari debet stipulatio: ergo &c. Resp. ex his, & similibus legibus aliud non probari, quàm conditionem à voluntate Principis pendentem reddere contractum invalidum, quando promissio fuit absoluta, in qua non subintelligitur ea conditio: si princeps dispensaverit; nam eo casu regulanda est promissio secundum tempus præsens, & cum eo tempore personæ sint inhabiles ad contrahendum, promissio nulla est, vel quando non est prudens spes implendæ conditionis; tunc enim conditio ad contractum duntaxat eludendum censetur esse adjecta, prudens autem spes deficere censetur 1. mò quando dispensatio circa tale impedimentum non solet concedi. 2. dò quando quidem solet concedi, hìc, & nunc tamen non adest sufficiens causa eam concedendi. 3. tiò quando conditio potiùs metuenda, quàm expectanda, aut procuranda est: ut si quis vellet desponsari consanguineæ in 2. do gradu.

Dices: etsi talis conditio non esset habenda pro simpliciter impossibili, est tamen habenda pro inhonesta, seu turpi, eò quòd per illam derogetur juri communi, quod mu-

mutari non decet. Resp. neg. illatum; nam sequeretur etiam invalidum esse votum Episcopi de ingredienda religione, emissum sub conditione *si Papa dispensaverit*, imò sequitur dispensationem ipsam fore inhonestā, & consequenter nec honestè peti, nec dari posse: quare negari debet, quòd in nostro casu derogetur juri communi, cùm illud tacitam semper habeat conditionem imbibitam: *nisi Superior dispensaverit*.

Objic. II. Diana plures refert decisiones Rotæ Romanæ decernentes, quòd sponsalia sub tali conditione contracta sint invalida. Resp. etiam extare plures decisiones nobis faventes, quas allegat Castro Palao *de sponsalibus disp. j. puncto 16. N. 10.* unde reconciliari debent dicendo, quòd priores loquantur de conditione apposita in casibus, ubi dispensatio non solet concedi, posteriores verò in casibus, in quibus communiter dari consuevit.

Objic. III. personæ impedimento laborantes sunt inhabiles ad contrahendum, nec præsumi potest, quòd Papa, vel Princeps ante dispensationem velint talem contractum valere: ergo sponsalia sic contracta sunt invalida. Resp. dist. ant. sunt inhabiles ad contrahendum absolutè, nec præsumi potest, quòd Papa ante dispensationem velit talem contractum valere absolutè con. ant. sunt in-

inhabiles ad contrahendum conditionatè neg.
ant. & sub data distinctione conseq.

Dices. si personæ impedimento laborantes
contrahant matrimonium sub conditione,
si Papa dispensaverit, talis contractus matri-
monialis est invalidus: ergo etiam invalidus
erit contractus sponsalitus sub tali condi-
tione celebratus. Consequentia patet, quia
quidquid dicitur de matrimonio, & propor-
tionaliter de sponsalibus intelligendum venit.
Resp. neg. Ant. nam etiam matrimonium
sub tali conditione contractum, est validum,
licèt consultius sit abstinere à matrimoniis
sub conditione contrahendis, ut optimè no-
tat P. Reiffenstuel.

Quæres I. quisnam teneatur impetrare
dispensationem? Respondet P. Anacletus cū
Coninck, Navarro, & aliis, neutrum spon-
sorum, qui sub conditione: *si Papa dispensa-
verit*, contraxerunt sponsalia, teneri ad pro-
curandam dispensationem, obligatur tamen
quivis eorum in sensu diviso vel procurare
dispensationem, vel sufficienti tempore ex-
spectare, donec altera pars, si velit, procu-
raverit, nisi forsitan aliter in contractu con-
ventum fuerit; tunc enim standum esset con-
tractui. Ratio primæ partis est, quia (ut sup-
ponitur) nec sponsus, nec sponsa ad procu-
randam dispensationem se obligavit, sed tan-
tūm ad contrahendum, *si Papa dispensaverit*:
ergo

ergo ad plus non obligantur; nam juxta *regulam* 85. *juris in* 6. *contractus ex conventionem legem accipere dignoscuntur*. Ratio 2.dæ partis est, quia hoc ipso, quòd contractum conditionatè iniêrint, etiam tempore sufficienti expectare debent, an conditio illa eveniat, vel non, aliàs omnis contractus sub conditione celebratus esset prorsus frustraneus, & inutilis. Cæterùm quod attinet ad expensas faciendas pro impetranda dispensatione, eæ videntur esse debere communes utrique parti. Ratio P. Sanchez est, quia negotium, & commodum indè reportandum commune est; ergo.

Quæres II. an valeant sponsalia, si contrahantur sub conditione impossibili, v. g. contraham tecum, si digito cælum tetigeris? Resp. negativè cum P. Herincx, Sporer, Panger, Reiffenstuel & aliis contra Sanchez, & multos alios. Probatur. conditio impossibilis addita est signum, quòd quis nullò modò velit contrahere, ut patet ex *l. non solum* 31. *ff. de obligationibus*, atqui ubi deest voluntas contrahendi, contractus sponsaliti-
us est invalidus: ergo. Conf. exceptio unius firmat regulam in contrarium, sed solum matrimonium, & ultimæ voluntates excipiuntur, quæ per conditionem impossibilem appositam non vitiantur, sed reputatur pro non adjecta; ergo. min. prob. nam de ma-
tri-

trimonio constat ex *c. fin. de conditionibus appo-*
positis, de ultimis verò voluntatibus claret
 ex *l. obtinuit 3. ff. de condition.*, & demonstrat:
 ibi: *obtinuit impossibiles conditiones testamento*
adscriptas pro nullis habendas, & *§. impossibilis*,
Instit. de heredibus instituendis, ibi: *impossibilis*
conditio in institutionibus, & *legatis*, nec non in
fideicommissis, & *libertatibus pro non scripta ha-*
betur: ergo.

Objic. contra hoc quæsitum. sponsalia
 sunt via, & initium ad matrimonium: ergo
 quod est dispositum de matrimonio, cense-
 tur etiam dispositum de sponsalibus: sub-
 sumo, sed matrimonium sub conditione im-
 possibili contractum est validum: ergo &
 sponsalia. Resp. neg. conseq. quia non o-
 mne, quod est dispositum de matrimonio,
 censetur etiam dispositum de sponsalibus;
 nam matrimonium est indissolubile, non sic
 sponsalia: unde illud commune dictum: *dis-*
posita de matrimonio censentur etiam disposita de
sponsalibus, locum non habet, quando de ma-
 trimonio aliquid disponitur ex speciali rati-
 one, quæ non militat de sponsalibus; nam
c. fin. de conditionibus appo- statuit, condi-
 tiones impossibiles matrimonio adjectas pro
 non adjectis esse habendas ob specialem fa-
 vorem matrimonii, & ad gravissima incom-
 moda, ac pericula animarum evitanda, quæ
 ex dissolutione matrimonii forsan invalidi
 seque-

sequerentur, hæc autem ratio non invenitur in sponsalibus, unde *citatum cap.* ad ea non est extendendum.

Quæres III. An sponsalia sub conditione turpi contracta sint valida? Resp. I. si sponsalibus adjiciatur conditio turpis de futuro repugnans substantiæ matrimonii; v. g. *contraham tecum, si generationem prolis evitabis*, sponsalia sic contracta sunt invalida, ut cum D. Thoma sentit Communis Doctorum. Ratio est, quia licet capitulum finale citatum loquatur de solo matrimonio, ratio tamen dispositionis hujus etiam in sponsalibus urget: ergo ad hæc quoque debet extendi. Resp. II. si sponsalibus adjiciatur conditio turpis de futuro non repugnans substantiæ matrimonii, v. g. *ducam te si mihi usum corporis tui concedas*, tunc ante impletam hanc conditionem sponsalia non obligant, attamen postquam conditio est impleta, valent, & obligant. Ita Pontius, Panger, Palao, Reiffenstuel, & alii contra Sanchez, & plures alios. Ratio i. mæ partis est, quia spectato solo jure naturali, & secluso jure Ecclesiastico conditiones turpes, licet non obligent ad sui executionem, attamen contractum tam diu suspendunt, quamdiu conditiones adjectæ nondum fuerunt impletæ: ergo si hoc jus naturale in sponsalibus ab Ecclesiastico non fuit correctum, etiam defacto conditiones turpes

contractum sponsalium suspendunt: atqui
 jus naturale circa hoc punctum non fuit à
 jure Ecclesiastico correctum: ergo. Min.
 prob. nam *c. fin. de conditionibus appositis*, quod
 solum allegant Adversarii, tantummodo lo-
 quitur de contractu matrimoniali: ergo non
 est extendendum ad sponsalia, consequenter
 jus naturale circa hoc punctum in hoc *cap.* non
 fuit à jure Ecclesiastico correctum. Consequen-
 tia patet; nam hæc extensio corrigeret jus
 naturale, quod tamen fieri non debet; *jura*
enim juribus expedit concordare, & eorum correc-
tiones evitare, si sustineri valeant. Conf. I. soli
 contractui matrimoniali convenit ratio, ob
 quam conditio turpis adjecta pro nulla ha-
 beatur: ergo non debet extendi ad sponsalia.
 ant. prob. ratio, cur conditio turpis in con-
 tractu matrimoniali pro non adjecta habetur,
 est, ut tali modo gravissima pericula ani-
 marum vitentur, quæ ex dissolutione ma-
 trimonii forsitan invalidi sequerentur, eò
 quòd uterque conjugum novas sub specie,
 re ipsa tamen adulterinas nuptias contrahe-
 ret cum aliis, ac insuper gravissima incom-
 moda prolibus ex dissoluto tali matrimonio
 orirentur &c. sed hæc ratio non reperitur in
 sponsalibus: ergo. Confir. II. nam jura acer-
 rimè defendunt libertatē matrimonii, sed ex-
 tensio citati *c. fin.* ad sponsalia repugnat liber-
 tati matrimonii: ergo. min. prob. quia juxta
 AA.

AA. conditio turpis in sponsalibus pro non adjecta haberetur, & sic ante impletam conditionē essent valida, sed hoc redundat in libertatem matrimonii: ergo. Ratio 2. dæ partis est, quia reliqui contractus initi sub conditione turpi de futuro, adimpleta conditione sunt validi, & obligant, ut fatentur omnes *argumento L. 11. §. 1. ff. qui potiores in pignore:* ergo etiam sponsalia, utpote cum specialiter non excipiantur.

Objic. contra hoc quæsitum, & ejus responsionem 2. dam juxta *L. oratio ff. de sponsalibus*, quod est dispositum in matrimonio, censetur etiam dispositum in sponsalibus, atqui per *c. fin. citatum* conditiones turpes in matrimonio habentur pro non adjectis: ergo & in sponsalibus. Resp. dist. maj. censetur etiam dispositum in sponsalibus, si in istis eadem ratio reperiatur con. maj. secus neg. maj. & sub data distinctione consequ. distinctio patet ex dictis. Dein matrimonium in pluribus differt à sponsalibus; nam matrimonium debet contrahi coram Parocho, & testibus, non autem sponsalia, matrimonium est indissolubile non autem sponsalia. Ad cap. cit. dico, quòd hæc specialis dispositio juris de matrimonio facta non sit extendenda ad sponsalia. Cæterum licet conditiones turpes in sponsalibus habeantur pro adjectis, ex tali tamen contractu neutiquam

obligatio inducitur, vi cujus contrahentes conditionem impelere tenerentur, cum ad illicitum nemo possit obligari. Ex his resolves sequentem casum.

Bachomius vinô incalescens Lucretiam virginem his alloquitur verbis: ducam te in uxorem, si hac nocte tui corporis usum mihi concesseris, huic reponit Lucretia: promptè obediā tuæ petitioni post contractum suo tempore matrimonium, his dictis discedit, ac post bimestre Bachomium petet in maritum. Queritur, an Bachomius teneatur stare suis promissis. Resp. ex dictis negativè. Ratio est, quia dicta promissio fuit conditionata: ergo cum conditio turpis, quæ in sponsalibus pro adjecta habetur, non fuerit impleta, promissio facta nullum sortietur effectum.

QUÆSTIO VIII.

De Sponsalibus clandestinis, ac sine consensu Parentum contractis.

PRænot. sponsalia clandestina esse illa, quæ clam sine testibus contrahuntur. Porro circa hoc triplex datur Sententia Doctorum. 1.ma affirmat sponsalia clandestina esse invalida. 2.da concedit quidem ea esse valida, negat tamen esse licita. 3.tia eadem & valida, & licita esse defendit. H. N.

Dico

Dico I. sponsalia clandestinè inita & valida, & licita sunt. Ita Sanchez, Bosco, Mastrius, Panger, Reiffenst., Engl, & hodie communis Doctorū. Prob. I. si sponsalia clandestinè contracta non essent valida, & licita, tunc ideò, quia vel jure naturali, vel positivo irritarentur? neutrum potest dici: ergo. min. prob. in primis non irritantur jure naturæ, quia etiam matrimonia ante Tridentinum clandestinè contracta valebant, consequenter non repugnant juri naturali: ergo multò minùs sponsalia. non jure positivo *Tridentini Sess. 24. c. 1. de reformatione matrimonii*; tum quia etsi irritaverit matrimonia clandestinè contracta, de sponsalibus tamen nihil disposuit, sed reliquit ea in suo vigore, ut sæpiùs declaravit S. Congregatio, prout videre est apud Sanchez; tum quia hoc decretum Tridentini continet correctionem juris communis, sed omnis correctio est odiosa, consequenter strictè interpretanda, neque de casu ad casum extendenda, juxta *reg. 15. juris in 6. odia restringi, & favores convenit ampliari.* tum denique, quia non militat eadem ratio pro sponsalibus, ac quæ pro matrimonio; nam cur matrimonia clandestina declarata sint invalida, ratio fuit, quia multi priùs clam, postea verò cum alia publicè contrahebant, atque ita in continuo adulterio vivebant, quin Ecclesia remederi potuerit, ut-

pote cū prius matrimonium nequiverit probari, hoc autem periculum non adest in sponſalibus; nam si iſtis contemptis cum alia matrimonium contrahatur, hoc validum erit; ergo. Prob. II. praxis, & conſuetudo eſt optima Legum interpres *c. cū dilectus de conſuetudine*, atque in omnibus tribunalibus eccleſiaſticis approbantur, & pro validis agnoſcuntur ſponſalia clandestinè contracta: ergo.

Dico II. ad valorem ſponſalium non requiritur conſenſus Parentum. Ita Sanchez, Layman, Reiffenſtuel, Schmier, cum communi aliorum. Prob. I. ex *can. ſufficiat 27. queſt 2.* ibi: *ſufficiat ſecundū Leges ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur.* Accedit *Trid Sess. 24. de reformatione matrimonii c. 1.* Prob. II. ratione. quia in iis, quæ pertinent ad electionem ſtatū de ſe perpetui, liberi non dependent à voluntate Parentum *c. cū virum. 12. de regularibus.* Accedit communis Eccleſiæ praxis, compellentis contrahentes ad ſervanda, & complenda ſponſalia in ſciis parentibus contracta: ergo. Confirm. filius ſub patria poteſtate conſtitutus, & habens bona caſtrenſia validè contrahit cum alio etiam ſine conſenſu parentum: ergo multò magis validè contrahit ſponſalia, quia in ſponſalibus major requiritur libertas, quàm in aliis contractibus.

Dico

Dico III. ordinariè loquendo requiritur consilium parentum ad sponsalia licitè contrahenda, quamvis liberi hoc consilium non semper sequi teneantur. Ita Sanchez, Layman, cum communi aliorum. Prob. nam liberi agunt contra reverentiam Parentibus debitam, si ipsis ignorantibus, vel inconsultis sponsalia contrahant: ergo ad ea licitè contrahenda requiritur consilium parentum saltem ordinariè loquendo. Confirm. quia in re maximi momenti tenentur liberi attendere, ne temerè agant, atqui hoc sæpissimè contingeret, si in sponsalibus contrahendis negligenter consensum parentum: ergo. Quòd autem filii consensum parentum non semper sequi teneantur, ex eo patet. quia in matrimoniis contrahendis sui juris existunt. Dixi in conclusione: *ordinariè loquendo*; nam si liberi scirent honestas nuptias à parentibus malitiosè impediendas fore, si eorum consilium requirerent, possunt etiam inconsultis parentibus sponsalia contrahere. Cæterùm utrùm liberi neglecto parentum consilio graviter, vel solùm leviter peccent, nequit universali regula definiri, sed gravitas, vel levitas peccati ex circumstantiis colligenda erit.

Solvuntur Objectiones.

O Biic. I. contra i. mam. L. oratio 16. ff. de sponsalibus dicitur; oratio Imperato-

rum Antonini, & Commodi, quæ quasdam nuptias inbibuit, de sponsalibus nihil locuta est, rectè tamen dicitur, etiam sponsalia in his casibus ipso jure nullius esse momenti. Et L. si quis tutor 60. ff. de ritu nuptiarum, ibi: cum qua nuptiæ contrahi non possunt, hæc plerùmque ne quidem despond. ri potest; nam quæ duci potest, jure despondetur, ex quibus evidenter patet, quòd dispositio de nuptiis pariter extendatur ad sponsalia: subsumo, sed matrimonium clandestinè contractum est invalidum: ergo & sponsalia clandestinè contracta. Resp. leges has intelligendas esse, quando matrimonium prohibetur absolutè, seu omnibus modis, v. g. cum consanguinea, cum Clerico &c. nam cum in similibus casibus nullò modò matrimonium contrahi possit, sponsalia erunt promissio rei illicitæ, & sic nulla; quia nequit dari obligatio ad rem illicitam: jam autè Tridentinū suprà citatū non prohibet matrimonium absolutè, & omni modò, sed tantum modò clandestinò contrahendum, quem tamen modum, scilicet clandestinè contrahendi matrimonium, non intendunt sponsalia clandestina contrahentes, cum matrimonium celebrare intendant, & promittant modò ab Ecclesia præscriptò, & ita promittunt rem licitam. Accedit, quòd prædictæ Leges intelligendæ sint, quando datur eadem ratio in promissione matrimonii, & sponsalium.

Objic.

Objic. II. quando aliquid est prohibi-
tum, censetur etiam prohibitum esse omne
id, per quod ad illud pervenitur *c. fin. de
clandestina desponsatione*, sed per sponsalia per-
venitur ad matrimonium: ergo prohibito
matrimonio clandestino, censentur etiā pro-
hibita esse sponsalia clandestina. Resp. hoc *c.
finale* ita esse intelligendum, quòd scilicet
prohibitō aliquō, etiam prohibeatur illud,
per quod venit ad illud ipsum prohibitum
sub ratione prohibiti, seu quā prohibitum
est, & ita prohibitō matrimoniō clandestinō,
censentur etiam prohiberi sponsalia clande-
stina, per quæ venit ad matrimonium clan-
destinum, non tamen sponsalia clandestina,
per quæ pervenitur ad matrimonium pub-
licum, nempe coram Parocho, & testibus
celebrandum.

Objic. III. ideo prohibetur matrimonium
clandestinum, ne quis contrahat cum una
clandestinè, & cum altera publicè in facie
Ecclesiæ, sed eadem ratio pugnat pro spon-
salibus: ergo. Resp. dist. maj. ne quis cum
una contrahat clandestinè, & cum altera
publicè in facie Ecclesiæ, cum qua vivat in
continuo adulterio con. maj. secùs neg. maj.
dist. min. eadem pugnat ratio pro spon-
salibus, si ex sponsalibus clandestinis æquè
tam gravia incommoda, & damna seque-
rentur, sicut oriri solent ex matrimonio clan-
destino

destino con. min. secùs neg. min. & conseq. graviores siquidem sunt rationes pro matrimonio clandestino irritando, quæ non pugnant pro sponsalibus.

Dices: in clandestinitate præsumitur adesse dolus: ergo sponsalia clandestina erunt illicita; nam quod dolo fit, illicitè fit. Resp. dist. ant. in clandestinitate matrimonii præsumitur adesse dolus con. ant. in clandestinitate sponsalium neg. ant. & conseq.

Objic. IV. qui est inhabilis ad matrimonium contrahendum, etiam est inhabilis ad contrahenda sponsalia, sed post Tridentinum fideles sunt inhabiles ad contrahendum clandestinè matrimonium: ergo etiam ad sponsalia clandestinè contrahenda. Resp. dist. maj. qui absolutè est inhabilis ad matrimonium contrahendum, etiam est inhabilis ad contrahenda sponsalia con. maj. qui tantùm est inhabilis ad contrahendum matrimonium unò modo, nempe clandestinè, etiam est inhabilis ad contrahenda sponsalia subdist. si per sponsalia clandestina velit pervenire ad matrimonium pariter clandestinè contrahendum con. maj. si per sponsalia clandestina velit pervenire ad matrimonium publicè in facie Ecclesiæ contrahendum neg. maj. & sub data distinctione conseq.

Dices. clandestinitas est causa, cur aliquis

quis contrahat cum pluribus sponsalia: ergo sponsalia clandestina saltem sunt illicita. Resp. neg. ant. nam non clandestinitas, sed malitia contrahentium est in causa. Dein ex hoc argumento sequeretur, omnes contractus clandestinè initos esse illicitos; nam clandestinè vendens equum posset sæpiùs eundem vendere: unde ibi tantùm præsumitur adesse dolus, ubi clandestinitas alicuius contractûs est prohibita.

Objic. V. contra 2.dam L. 2. ff de ritu nuptiarum expressè habetur: *nuptie consistere non possunt, nisi consentiant omnes, id est, qui coeunt, quorûmq; in potestate sunt*: ergo sponsalia absque consensu parentum contracta sunt invalida. Resp. licèt forsitan secundùm hanc, & similes Leges ad valorem sponsalium fuerit requisitus consensus Parentum, attamen hæ Leges civiles à jure canonico præsertim Concilio Tridentino fuerunt abrogatæ, ut testatur Bellarminus, & alii; vel dic cum aliis Leges civiles solùm velle, talia sponsalia esse illicita, non autem invalida. vel demum, quòd requirant consensum parentum de consilio, non autem de præcepto, ut vult P. Anacletus.

Dices. *can. aliter causa 30. quest. 5. matrimonia contracta absque consensu parentum dicuntur adulteria, vel stupra, aut fornicationes*

cationes potiùs, quàm legitima conjugia. Concordat *can. 3. & 4. eadem questione*: ergo etiam secundùm jus canonicum requiritur consensus parentum ad valorem sponsalium. Responderi potest ut priùs. Resp. tamen II. quòd in jure matrimonium vocetur solemne, seu legitimum, quando certæ quædam solemnitates à Legibus præscriptæ observantur, ut sunt pacta dotalia, traductio solennis sponsæ in domum sponfi, consensus parentum &c. quando autem ejusmodi solemnitates sunt omissæ, matrimonium dicitur insolemne, & illegitimum, non quòd sit invalidum, sed illicitum; si enim utràque pars consenserit, validum erit matrimonium, licèt solemnitates præscriptæ fuerint omissæ, quia Pontifex ad finem canonis citati addit: *nisi voluntas propria suffragaverit, & vota succurrerint legitima*: unde quando *can. is, qui 4. & can. 5. dist. 34.* mulier in matrimonio dictis solemnitatibus destituta dicitur concubina, non ideo talis vocatur, quasi vera uxor non esset, sed ideo, quia in tali matrimonio non fuerunt adhibitæ solemnitates à jure præscriptæ, quare propter defectum solemnitatum uxor dicta non est, & hinc talis concubinatus utròque jure erat licitus.

Inst. sponsalia de re illicita sunt nulla; nemo enim ad illicitum obligari potest. *can. in malis 22. quest. 4.* sed sponsalia absque consen-

sensu parentum contracta sunt de re illicita; peccant enim liberi contra reverentiam parentibus debitam, si iis invitis sponsalia contrahant: ergo. Resp. neg. min. vel dist. sunt de re ex circumstantiis illicita, con. min. sunt de re ex objecto illicita neg. min. & sub data distinctione conseq. sponsalia itaque sunt nonnunquam illicita ex circumstantiis, nempe quia inita sunt absque consilio, vel consensu parentum, non autem illicita ex objecto; matrimonium etenim, quod est eorum objectum, est de se bonum; unde promissio ex circumstantiis solum illicita, valida esse potest: sic matrimonium clandestinum ante Concilium Tridentinum fuit quidem illicitum, sed non invalidum.

Objic. VI. potest parens votum filii irritare; ergo & sponsalia. Resp. neg. conseq. disparitas est, quia votum fit Deo, qui illud non acceptat, quando in præjudicium tertii factum est, vel si acceptavit, iterum cedit jure suo, per sponsalia verò jus quæsitum est tertio, quod pater auferre nequit, nec pars acceptans sponsalia tenetur cedere jure suo. Cæterum si liberi absque gravi peccato matrimonium contrahere non possent, fortè ob graves, & perpetuas inimicitias, publicum scandalum &c. eò quòd persona sit infamis, vel ob aliam gravem causam parentibus exosa, sponsalia insciis, vel invitis parentibus

rentibus contracta, omnino invalida forent, ita ut parentes illa impedire possint, ac debeant etiam imploratō Judicis officiō, ut docet Sanchez, Layman, & alii. Ratio est, quia juxta *regulam 69. juris in 6. in malis promissis fidem non expedit observari*,

Dices: filius tenetur honorare parentes juxta 4. tum præceptum decalogi: honora patrem tuum: ergo nequit iis inconsultis contrahere sponsalia. Resp. dist. conseq. nequit iis inconsultis contrahere sponsalia licitè saltem ordinariè loquendo con. conseq. nequit contrahere validè neg. conseq. nam in ordine ad electionem statūs filius non est subjectus potestati parentum, sed sui juris existit, at tamen reverentia & honor parentibus debitus exigit, ut filius ordinariè loquendo hoc jure non utatur absq; consilio parentum.

Inst. si filius in eligendo statu sui juris existit, frustra tenetur consulere parentes. Resp. I. neg. illatum, quia multum juvare potest, dum nempe parentes à liberis interrogati & consulti eisdem fidelissimè aperiunt ea, quæ liberi nesciunt, vel non prævident, ob quod dein liberi subin sponte à suo proposito desistunt: unde liberi tenentur quoad nuptias parentibus obedire ex decentia regulariter loquendo, non verò ex justitia & semper. Resp. II, dist. ant. filius in eligendo statu

statu est sui juris, id est, potest vel matrimonium, vel cælibatum, vel religionem eligere con. anr. id est, potest matrimonium cum qualibet contrahere subdist, ubi nihil obstat con. ant. ubi obsunt rationes sufficientes neg. ant. & conseq. Ex his resolves sequentem casum.

Florus cum Florida paris conditionis puella init sponsalia insciis, & non interrogatis ejus parentibus, eò quòd scientes non fuissent daturi consensum; cupiebant siquidem Floridam ditiori cuidam Juveni, cujus incultos mores Florida optimè perspectos habebat, desponsare. Queritur an hæc sponsalia sint valida. Resolvitur ex dictis non tantum esse valida, sed etiam licita. Ratio est, quia Florida in eligendo statu sui juris existit, & insuper parentes, si de consensu fuissent interrogati, injustè impedivissent contractum sponsalitium cum Florido: ergo Florida cum Florido non tantum valide, sed etiam licite sponsalia contraxit.

QUÆSTIO IX.

De Effectu Sponsalium.

PRænotandum. triplicem præcipuè effectum nasci ex sponsalibus. primus est obligatio eadem adimplendi, & per consequens nihil faciendi, quod adimpletionem sponsalium impedire posset. Et de hac obligatione.

gatione suprâ quæstione 1. ma egimus. 2. dus effectus est inhabilitas durantibus primis alia sponsalia contrahendi. 3. tius est justitia, seu impedimentum publicæ honestatis, quod nihil est aliud, quàm propinquitas certarum personarum vi juris Ecclesiastici ex sponsalibus proveniens, & conjugio cum certis consanguineis illarum contrahendo obstans. Inpræsentiarum solus secundus effectus examinandus venit: unde

Dico I. sponsalia valida inducunt inhabilitatem in sponsis, contrahendi nova sponsalia durantibus primis. Ita Sanchez, Reiffenstuel, & communis aliorum. Prob. I. ex c. sicut 22. ubi summarium sic habet: *sponsalia de futuro etiam jurata, solvuntur per sponsalia de presenti, non autem per secunda de futuro.* Prob. II. ratione: quia res uni obligata, alteri amplius obligari nequit, sed sponsus suum corpus jam obligavit per priora sponsalia primæ sponsæ: ergo non potest amplius illud validè obligare alteri. Verùm ulterius prob. III. promissio rei illicitæ est nulla, sed secunda sponsalia sunt promissio rei illicitæ, nempe matrimonii cum secunda sponsa contrahendi, quod est illicitum, cùm præjudicet juri primæ sponsæ: ergo.

Dico II. prima sponsalia adhuc manent valida, etsi posteriora firmentur juramentò, vel

vel eisdem accedat copula carnalis, aut omnino imprægnatio, licet sponsa priorum sponsalium fuerit ignara. Ita teste Sanchez communis quoad I. main partem, secundam verò tenet idem Sanchez, Layman, Reiffenstuel, Pirhing, Wiestner, & alii contra Pontium, Dianam, Palao & alios nonnullos. Prob. I. ma pars, nam si tale juramentum obligaret, esset vinculum iniquitatis, & de re illicita, atqui juramentum nequit esse vinculum iniquitatis juxta *regulam* 58. *juris in* 6. *non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum*: ergo hoc juramentum non obligat. Confirm. juxta *c. contingat de jurejurando* debent juramenta servari, quando in præjudicium alterius non redundant, nec observata vergunt in dispendium salutis æternæ: ergo à contrario, si vergant in præjudicium alterius, vel in dispendium salutis æternæ, non erunt observanda: subsumo, sed in casu nostræ conclusionis sponsalia juramentò firmata vergerent in præjudicium prioris sponsæ: ergo non erunt observanda. Accedit *Can. inter cetera 22. quest. 4.*

Prob. etiam 2. da pars I. nam si per copulam accedente promissione sponsalitia irritarentur prima sponsalia, magna porta fraudibus & dolis aperiretur, sed hoc non est admittendum: ergo maj. prob. nam quivis

G^r.

â

à priori sponsa liberari, & cum alia conjungi cupiens, absque omni alia causa illicò se liberare posset, spondendo scilicet alteri matrimonium, & copulam cum eadem habendo: ergo. Confir. I. si hac ratione prima sponsalia solverentur, sponsus ex sua iniquitate reportaret comòdum, sed hoc denuò non est admittendum: ergo. Confirm. II. per injuriam posteriori sponsæ illatam nequit auferri jus prioris sponsæ, sed auferretur, si prima sponsalia irrita essent propter subsequentem copulam cum secunda habitam: ergo. Accedit, quòd fides posteriori data, sit ipso jure nulla, & invalida, cùm sit in præjudicium prioris fidei respectu primæ sponsæ: ergo non potest irritare jus prioris sponsæ. Prob. II. prior sponsa habet jus certum legitimè quæsitum: ergo æquum non est, ut illud cogatur cedere sponsæ secundæ ob hujus fornicationem, vel imprægnationem, pœnam potius, quàm tantum favorem promeritæ. Dein pro prioribus sponsalibus stat prioritas temporis, possessio, & innocentia. Prob. III. prior sponsa neque propter promissionem, neque propter deflorationem posterioris sponsæ amisit jus suum: ergo sponsus tenetur ducere primam. Antecedens quoad primam partem constat ex imèdiatè dictis, quia talis promissio est ipso jure nulla. quoad 2.dam verò partem prob. si

si 2. da sponsa fuisset deflorata à sponso absque promissione matrimonij, priora sponsalia propter talem copulam non fuissent irritata: ergo neque irritantur, si accedat promissio matrimonii, utpote cùm se habeat prorsus impertinenter, cùm sit de jure nulla. Confir. si secunda sponsa fuisset conscia priorum sponsalium, deflorator non teneretur eam ducere, ut teste Reiffenstuel sentit communis, quia in tali casu secunda sponsa decepta dici non potest juxta *L. 1. §. 6. ff. de edilitio edicto*: ergo defloratio non irritat prima sponsalia. Tacentur plures rationes apud Authores videndæ.

Solvuntur Objectiones.

OBjic. I. contra 1. mam. Potest res jam uni vendita denuo vendi alteri, ita quidem ut non ampliùs debeat restitui priori emptori: ergo etiam secunda promissio sponsalitia poterit esse valida. Resp. dist. ant. non ampliùs debet restitui priori emptori, si res jam fuerit extradita secundo emptori con. ant. si nondum fuerit extradita secundo emptori neg. ant. & conseq. nam secundus emptor propter extraditionem accepit jus in re, & primus tantùm habuit jus ad rem: econtra in nostro casu per secunda sponsalia nec jus ad rem, multò minùs in re acquisitum fuit.

Dices. si posteriora sponsalia essent invali-
G 2
da

da, tunc ideò , quia per prima sponsalia sponsus jam obligavit corpus suum primæ sponsæ, sed propter hanc rationem non sunt invalida: ergo. min. prob. nam propter prima sponsalia sponsus non amisit dominium in corpus suum: ergo. Resp. I. hanc rationem non esse adæquatam, quia secunda sponsalia potissimum sunt invalida, quia sunt de re illicita, nempe matrimonio cum secunda sponsa contrahendo. Resp. II. neg. min. ad prob. con. ant. & neg. conseq. nam licet sponsus per prima sponsalia non amiserit dominium in corpus suum, attamen illud obligavit primæ sponsæ, consequenter amplius validè obligare nequit posteriori sponsæ. Dein adhuc alia est ratio, quare secunda sponsalia sint invalida, quia jus ad rem à priori sponsa jam acquisitum, jure naturali, & positivo sponso erat ademptum, & sic in secundam transferre nequivit.

Inst. Possum aliquam rem, in quam nullum habeo dominium, alteri validè vendere, ut constat ex *L. 28. ff. de venditione rei alienæ*: ergo & possum validè promittere matrimonium de futuro secundæ sponsæ, licet prior sponsa jam habeat jus ad illud. Resp. dist. ant. possum aliquam rem alienam alteri validè vendere, si emptor sciat rem esse alienam neg. ant. si nesciat rem esse alienam jure ita disponente con. ant. & neg. conseq.

Urg.

Urg. ponamus, quòd aliquis prima sponsalia clandestinè, secunda verò publicè coram testibus contraxerit, tunc saltem in hoc casu secunda sponsalia erunt valida R. N. illatum, quia sponsalia clandestina sunt valida, ut supra diximus: ergo secunda erunt nulla, cùm obligarent ad rem illicitam.

Objic. II. prudenter præsumitur de sponso, quòd secunda sponsalia contraxerit conditionatè: ergo erunt valida. Resp. neg. ant. nam supponitur, quòd talis protulerit verba clara contractum sponsalitium absolutum indicantia: unde nec dissolutis primis sponsalibus tenetur implere secunda sponsalia, utpote priùs nulla, nam juxta *regulam 18 juris in 6. non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.*

Objic. III. contra 2. dam, & 1. mamejus partem. Sponsalia jurata útrique magis obligant, quàm simplicia: ergo secunda sponsalia juramentò firmata neglectis primis servari debent. Resp. suppositum argumenti esse falsum, quòd secunda sint vera sponsalia, neque etiam juramentum obligat, utpote quod non est vinculum iniquitatis juxta *regulam 58 juris in 6.* Dein juramentum tanquam accessorium sequitur suum principale, sed sponsalia secunda sunt invalida: ergo & juramentum adjectum.

Dices. juxta *c. contingat de jurejurando* &

a. quamvis 2. de pactis in 6. ac c. licet mulieres de jurejurando in 6 habetur, quòd si alienationibus fundi dotalis adjiciatur juramentum, hoc erit validum, licet sit de re illicita, scilicet de alienatione fundi dotalis, quæ prohibetur; ergo etiam juramentum secundis sponsalibus adjectum poterit esse validum, licet sit de re illicita. Resp. neg. conseq. disparitas est, quia prius juramentum non est de re illicita; quamvis enim sit prohibita alienatio fundi dotalis, permissum tamen est à legibus, quòd possit stare contractui alienationis, & sic juramentum de non contraveniendo contractui est de re licita; econtra in altero casu juramentum adjectum est de re illicita, quia observatio juramenti esset in præjudicium tertii, nempe prioris sponsæ. Eodem modo responderetur, si objiciatur, quòd juramenta impuberum (quibus prohibitum est contrahere) supra contractus suarum rerum facta servari debeant; nam talia juramenta ad solam non rescissionem initi à se contractûs facta sunt, quod tamen permittunt Leges, consequenter sunt de re licita.

Objic. IV. contra 2.dam partem conclusionis 2.dæ. quando equus duobus venditur, & secundo emptori simul traditur, hæc 2.da venditio unàcum traditione facta prævalet 1.mæ. *L. quoties C. de rei vindicatione*: ergo etiam

etiam quando idem corpus duobus sponſis promittitur, 2. da promiſſio unà cum traditione prævalet 1. mæ. Reſp. neg. conſeq. diſparitas eſt, quia traditio equi jure ſic diſponente valida eſt, & ſecundus emptor juſ in re acquirit, aſt verò traditio corporis per copulã fornicariã invalida eſt poſt Trident. neque ullum juſ in corpus tribuit; ſolummodo enim ante Tridentinum ſponſalia accedente copula tranſiêrunt in matrimonium ex præſumptione, quòd animò maritali fuerit exercita, non autem deſactò. Dein negatur, hìc dari aliquam paritatem; nam contractus ſponſalitiuſ non eſt venditio, ſed promiſſio venditionis; eſt enim promiſſio futurarum nuptiarum, & hæ ſolæ ſunt vera venditio, & traditio ſui corporis.

Dices: quando unus agit de damno vitando, & alter de lucro captando, tunc primo potiùs, quàm ſecundo favendum erit, ſed prima ſponſa agit de lucro captando, & ſecunda de damno vitando; nam ſponſa ſecunda, ſiquidem imprægnata, & violata difficiliùs, aut omnino non poteſt competentes nuptias acquirere, ſicque certat de damno vitando: ergo. Reſp. neg. min. quia prima ſponſa agit de jure acquiſito non amittendo, quod utique eſt agere de damno vitando; amiſſio enim juſis numerari debet inter dam-

na, cūm damnosum sit jure jam quæsito
citra culpam privari.

Inst. qui post votum castitatis emissum
corrupt virginem, tenetur eam ducere non
obstante voto: ergo nec sponsalia prima ob-
stabant, quin quis aliam à se corruptam du-
cere teneatur. Resp. trans. ant. quia à plu-
ribus negatur, neg. conseq. disparitas est,
quia ex voto solum oritur obligatio religi-
onis, ex sponsalibus verò obligatio justitiæ,
facilius autem solvitur obligatio religionis,
quàm justitiæ, utpote vinculum fortius,
præsertim cūm Deus non velit adimpleri
promissionem sibi factam cum damno tertii,
unde censetur cedere juri suo, quod non est
præsumendum de homine.

Objic. V. juxta Doctores communiter
non ampliùs obligat promissio sponsalitia, si
talis mutatio sequatur, ut si ea fuisset præ-
visa, contractus non fuisset celebratus, sed
si sponsus prævidisset se sub promissione ma-
trimonii cogniturum secundam sponsam,
non iniisset prima sponsalia ergo prima spon-
salia non ampliùs obligant. Resp. verum esse,
quòd ex parte innoctis non ampliùs maneat
obligatio sponsalium, si circumstantiæ notabi-
liter sint mutatæ, non autem etiam ex parte
nocentis, ne huic sua fraus profit, & ex sua ma-
litia comòdum reportet, atqui sponsus cont-
ra-

trahens secunda sponsalia est noens: ergo ex parte hujus non solvuntur.

Objic. VI. juxta *c. is, qui fidem*; sponsalia de futuro per copulam carnalem transeunt in matrimonium: ergo secunda valent sponsalia, si accedat copula. Resp. hoc tantum verum esse de jure antiquo ante Tridentinum, ubi accessus ille præsumebatur factus fuisse animo maritali, quando autem constabat talem copulam habitam fuisse affectu tantum fornicario, tunc nec matrimonium contractum, nec quidquam prioribus sponsalibus derogatum esse, in confesso erat, aliud igitur est post Tridentinum.

Objic. VII. saltem in casu, quò imprægnata non potest commodè alteri nubere, nec deflorator reparare damnum illatum, tenetur prior sponsa cedere juri suo: ergo. ant. prob. quia, ut evitetur grave damnum alterius, tenetur quis ferre damnum leve: ergo ne imprægnata subire debeat damnum grave, tenetur prior sponsa cedere juri suo saltem ex charitate. Resp. dist. ant. teneretur prior sponsa cedere juri suo, nisi imprægnata ex propria sua culpa hoc damnum pateretur con. ant. si patiatur hoc damnum ex propria sua culpa neg. ant. & conseq. nam juxta regulam 86. *juris in 6. damnum, quod quis suâ culpâ sentit, sibi, non aliis debet imputare.* Dein imputet fornicaria sibi, & suo delicto

G S

dam-

damnum, præsertim cùm scire debuisset, non fidendum esse hujusmodi procis, qui sæpè solent sub spe matrimonii puellas decipere.

Quæres: an non saltem in casu, quò prior sponsa vult cedere jure suo, obligetur sponsus ducere secundam? vel an non saltē obligetur secundæ, si prima moriatur, vel religionem ingrediatur? Resp. si posteriora sponsalia non expressè sub conditione fuerint inita, si prior sponsa cesserit jure suo, mortua, vel religionem ingressa fuerit, non obligatur secundæ sponsæ vi sponsalium, obligabitur tamen ratione damni, si posteriorem defloraverit, & damnum ex defloratione secutū, aliter non sit reparabile, quàm per matrimonium. Ita P. Krimer, Perez, & alii contra P. Schmier, & alios. Ratio primæ partis est, quia sponsalia secunda absolutè inita, sunt nulla: ergo ex vi sponsalium non oritur talis obligatio. Ratio secundæ partis est, quia ipsa ratio dictat, reparandum esse damnum alteri illatum: ergo. Nec dicant Adversarii, secunda sponsalia fuisse conditionatè inita, si nimirum priora sponsalia dissolvantur: ergo vi posteriorum sponsalium secundam sponsam ducere teneatur. Nam contra est, quòd talis conditio nec ex natura rei, nec ex dispositione juris sit annexa sponsalibus secundis. Ex his resolves sequentem casum.

Hircanus cum Agnella virgine castissima iniit sponsalia, quia verò hæc recusavit eidem concedere usum sui corporis, ille promisit matrimonium de futuro Benevolæ, quam etiam deflorando gravidam reddidit. Quæritur quamnam ex his duabus teneatur ducere. Resolvitur eum teneri ad ducendam Agnellam. Ratio est ex dictis, quia Agnella ex primis sponsalibus acquisivit jus, cui non tenetur cedere, nisi sponte velit.

QUÆSTIO X.

An sponsalia prius contracta solvantur, vel solum suspendantur per subsequens matrimonium cum alia contractum?

Dico. etsi matrimonium subsequens sit validum, priora tamen sponsalia non omnino extinguuntur, sed solum suspenduntur, quamdiu manet vinculum matrimoniale cum sponsa 2. da: unde mortua uxore tenetur sponsus ad 1. mam sponsam ducendam, si hæc velit, & adhuc nunquam renuntiaverit juri suo per 1. ma. sponsalia quæsito. Prima pars, quòd scilicet matrimonium cum alia contractum valeat, patet ex c. 1. de sponsa duorum. & c. 22. de sponsalibus. Accedit etiam ratio, quia matrimonium est vinculum fortius, quàm sponsalia de futuro; nam hæc solummodo tribuunt jus ad rem, per illud autem

tem

tem fit actualis traditio juris in corpora : unde sicut emptor posterior , cui facta est traditio rei , acquirit potius jus , & præfertur priori , cui res quidem est vendita , sed nondum extradita , ita sponsa de præsentì acquirit jus in re , ac præfertur sponsæ de futuro.

Prob. etiam 2.da pars , quam tenet Pontius , Mastrius , Henno , Coninck , Palao , & alii plures contra Sanchez , Layman , Pirhing , & alios. quia nemo debet ex propria malitia commodum reportare , sed sponsus ex propria malitia commodum reportaret , partemque innocentem injustè suo jure in perpetuum privaret : ergo. Confirm. I. si quis votum ingrediendæ religionis emisit , ab ista obligatione non solvitur per consummatum postea matrimonium , sed mortua uxore religionem ingredi tenetur : ergo pariter sponsus mortua uxore sponsæ priori fidem servare tenetur. Respondent Adversarii negando paritatem , quia votum , & matrimonium sunt obligationes diversæ rationis ; prima enim fit Deo , altera homini. Sed contra est ; licèt enim sint obligationes diversæ , tamen revera sicut votum obligat ad sui adimplentionem , ita & sponsalia : ergo sicut prior obligatio ita & posterior reviviscit. Confirm. II. quando duobus eadem res venditur , ac emptori 2.dò traditur , jus primi emptoris non extinguitur , sed tantùm suspen-

penditur, ita ut si res vendita ad vendito-
rem redeat, tale jus reviviscat *argumento L.*
quoties 15. C. de rei vindicatione: ergo idem
dicendum est in casu præsentis. Confirm. III.
extinctio omnimoda priorum sponsalium
per subsequens matrimonium non oritur ex
jure naturæ, neque ex jure positivo: ergo.
Ant. patebit tum ex solutione objectionum,
tum etiam à pari; nam votum castitatis ex
natura rei non extinguitur per subsequens
matrimonium, sed tantum suspenditur:
ergo nec priora sponsalia. Neque ex jure po-
sitivo, quia jura tantum asserunt, matrimo-
nium subsequens fuisse validum, an autem
reviviscat obligatio sponsalium solutò ma-
trimoniò, an verò perpetuò fuerit extin-
cta, jura non loquuntur. Dein licet debitor
suum debitum ob impotentiam hinc, & nunc
solvere nequeat, tamen non liberatur ab hac
sua obligatione, sed manet adhuc obligatus
ad solvendum, si ad pinguiorem fortunam
pervenerit: ergo etiam sponsus propter con-
tractum cum alia matrimonium non libera-
tur à prioribus sponsalibus, sed mortua uxore
eadem adimplere cogitur.

Solvuntur Objectiones.

OBjic. I. contra conclusionem, & 2. dam
ejus partem. c. si inter 21. de sponsalibus
summarium ita habet; *sponsalia de futuro etiam*
jura.

jurata solvuntur per sequentia de presenti, sed quod solvitur, extinguitur, & extinctum non reviviscit: ergo. Resp. I. Summarium non habere auctoritatem legis, etsi cæteroquin sit magnæ æstimationis. Resp. II. dist. ant. solvuntur quoad actum 2. dum, id est, suspenduntur con. ant. quoad actum 1. mum, id est, totaliter tolluntur subdist. ex parte innocentis con. ex parte nocentis neg. ant. & conseq.

*Dices. c. sicut 22. de sponsalibus dicitur, quòd fides primorum sponsalium de futuro irrita fiat per sponsalia de præsentì inita: ergo. Resp. I. fidem irritam fieri, & tolli ex parte sponsæ innocentis, non tamen ex parte sponsi; nam cùm sponsus suæ sponsæ fidem fregerit, hæc ad alias nuptias ire non vetatur, alit verò, si sponsa expectare velit dissolutionem matrimonii, etiam dissolutò matrimoniò sponsus obligatus erit, ut fidem servet; sicut enim benè ex communi adagio dicitur: *frangenti fidem fides frangatur eidem*, sic è contrario *servanti fidem fides servetur eidem*. Resp. II. dist. ant. fides primorum sponsalium fit irrita, id est, violatur, quia ponitur obex con. ant. fit irrita, id est, penitus extinguitur neg. ant. & conseq.*

Inst. obligatio semel extincta non reviviscit, L. qui res suas 58. §. aream ff. de solutioni.

sionibus, sed obligatio sponsalium per subsequens matrimonium extinguitur: ergo. min. prob. ille, qui actualiter matrimonium contrahit cum aliqua, vel acquirit totum jus per contractum matrimoniale in personam conjugis, vel non? si totum acquirit: ergo acquirit privativè, nempe excludendo quæcunque alia jura ab aliis prætenfa. Si non acquirit totum jus, sed penès alterum, qui nempe priùs contraxit sponsalia de futuro, remanet adhuc aliquod jus, debemus sanè in tali casu admittere dominium duorum in solidum, atqui hoc denuò nequit admitti: ergo. Resp. sponsalia non extinguuntur, sed tantùm sopiri. Ad probationem dico, quòd matrimonium contrahens acquirat totum jus in re, consequenter privativè, ita ut nulli alii jus in re competere valeat, ast nego, quòd ei non possit competere jus remotum, & ad rem, neque ullatenùs inde sequitur dominium duorum in solidum, utpote cùm jus remotum, & ad rem nullum tribuat dominium; aliàs quippe si eadem res venderetur duobus, dominium duorum in solidum daretur, quod est falsum; potest etiam sic distingui maj. obligatio non reviviscit, si penitùs est extincta con. maj. si non est penitùs extincta, sed tantùm sopita, neg. maj. &c.

Objic. II. promissio servi, qui post factam

tam promissionem manumissus libertatem consecutus est, non tantum suspenditur, sed omnino extinguitur, ita ut si postea forte iterum fiat servus, promissio, & inde orta obligatio non reviviscat *L. 98. §. 8. cit. & L. 83. §. 5. ff. de verb. obligat.* ergo nec obligatio priorum sponsalium reviviscit, etsi conjux sponsi moriatur. Resp. neg. conseq. disparitas est, quia servus per manumissionem libertate donatus, statum suum totaliter mutavit, & in consideratione civili alia persona evasit, non verò prior sponsa: unde mirum non est, quòd per illam totalem mutationem penitus extincta sit promissio servi, non verò obligatio erga priorem sponsam. Dein dispositio juris civilis circa servum est specialis, & recedere videtur à jure naturali, adeòq; non est extendenda ad alios casus in jure non expressos.

Dices. *Can. duobus modis 27. quest. 2. da* dicitur, quòd, si quis non obstantibus primis sponsalibus cum alia contraxerit matrimonium, debeat poenitentiam agere de fide mentita: ergo prima sponsalia penitus extinguuntur. Resp. neg. conseq. nam licèt canon non faciat mentionem, quòd priora sponsalia tantum sopiantur, hoc tamen aliunde colligitur.

Inst. votum de ingressu strictioris religionis omnino extinguitur per professionem
in

in mitiori religione, factam c. 5. de Regularibus in 6. & hoc ideo, quia sunt obligationes ejusdem rationis, una tamen fortior altera: ergo etiam prima sponsalia per subsequens matrimonium omnino extinguuntur. Respondet Mastrius, neg. ant. quia ille, qui vovit Ordinem strictiorem, & postea professus est laxiorem, adhuc teneretur implere primum votum, casu quo solveretur omnino, & extingueretur Ordo laxior, quem professus est. Dein negatur paritas, quia votum religionis strictioris, & professio laxioris eidem Deo facta sunt sine alterius præjudicio, sponsalia verò de præsentì, seu ipsum matrimonium contractum est cum præjudicio primæ sponsæ, quæ non censetur cedere juri suo.

Urg. nostra sententia dat ansam spon-
so captandi mortem posterioris sponsæ: ergo
hoc ipso nequit admitti. Resp. dist. ant. dat
ansam captandæ mortis per accidens con. ant.
per se neg. ant. & conseq. nam tale pericu-
lum solùm nascitur ex malitia sponsi, prop-
ter quam non debet prior sponsa privari
jure suo.

Inst. Cap. nulla 2. de concessione præbend. ac
 Trid. Sess. 24. cap. 19. de Reform. prohibentur
 expectativæ Beneficiorum, & enervatur
 H * valor

valor præsentationis, aut collationis Beneficiorum nondum vacantium, ne scilicet detur occasio desiderandi, procurandi, aut machinandi mortem præsentis possessoris. & L. 1. ff. de hereditat. vel action. vend. habetur, quòd hæreditas vivente adhuc testatore, nisi testator ipse consentiat, invalidè vendatur, ex hac unica ratione, ne detur occasio optandæ vel captandæ mortis alienæ, nempe testatoris, sed si responsio prius data subsisteret, æquè in his casibus dici posset, hoc fieri per accidens: ergo. Resp. I. nos omnino concedere, etiam in his casibus per accidens esse, quòd detur occasio captandæ mortis alienæ, & consequenter similis expectantia, vel collatio Beneficiorum, vel venditio hæreditatis de jure naturæ valida foret, nisi per jus positivum invalidaretur: unde cùm hæc dispositio circa præfatos casus à jure naturali exorbitet, & specialis sit, ad alios casus in jure non expressos extendenda non erit. Respond. II. hoc argumentum probare nimium, si scilicet ad casus in jure non expressos extendi posset; probaret enim, quòd neque venditio hæreditatis consentiente testatore esset valida, quia non obstante consensu testatoris adhuc posset dari ansa optandæ, vel captandæ mortis alienæ, nempe testatoris. Resp. III. nullam esse paritatem inter casum nostræ conclusionis, & præfatos; etsi enim
ex-

exspectantia, vel collatio Beneficiorum, aut venditio hæreditatis invalida sit, nemo tamen ex propria malitia commodum reportat, quale tamen reportaret sponsus, si per matrimonium actu contractum priora sponsalia omnino extinguerentur. Dein per hoc, quòd exspectativæ beneficiorum, vel venditio hæreditatis invalidentur, non extinguitur aliquod jus priùs quæsitum: econtra in nostro casu jus quæsitum prioris sponsæ extingueretur; quare advertendum, quòd jura citata, & alia citanda plùs non velint, quàm quòd sponsalia de præsentì non obstantibus primis cum prima sponsa contractis valeant, nec matrimonium rescindi, nec separari conjuges debeant, quod verum est, aut nullatenùs volunt, priora sponsalia omnino extinguì, & solvi ex utrâque parte. Cæterùm Candide lector hîc adhuc agendum fuisset de dissolutione sponsalium, & causis ea dissolvendi, si benefactorum larga manus, & superiorum facultas se eò extendisset: unde pro Coronide ex dictis resolves sequentem casum.

Fraudulentius initis cum Bonosa sponsalibus paulò post eâdem insciâ contrahit matrimonium in facie Ecclesiæ cum Formosa, quæ elapsò mediò annò moritur, quò cognitò Bonosa fraudulentium petit in maritum.

tia Divina non visis Attributis, & Personalitatibus. 10. Intellectus Divinus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit in sua Essentia, tanquam in objecto primario omnia repræsentante, omnes creaturas possibiles; 11. Quinimò cognoscit etiam omnia futura conditionata, 12. non quidem per scientiam mediam Recentiorum, 13. sed mediante suo decreto concomitanti subjective absoluto, & objective conditionato. 14. Actus Dei liberi non sunt adæquatè Deo intrinseci, 15. sed complentur per terminationes extrinsecas realiter à Deo distinctas. 16. Prædestinatio aulorum fuit facta dependenter à prævisis eorum meritis. 17. ut probabile defendimus inter fideles plures salvari, quàm damnari. 18. Deum non obstante sua unitate in Natura Trinum esse in Personis fides docet. 19. Processus Verbi Divini est naturalis, & necessaria; 20. Spiritus S. verò necessaria, & simul libera. 21. Generatio Verbi Divini, & spiratio Spiritus S. pro priori à quo præsupponunt intellectionem, & amorem Divinæ Essentiæ, ac Attributorum; 22. non verò cognitionem creaturarum possibilium, multò minùs futurarum. 23. Dantur in Divinis relationes reales originis, 24. quæ tamen in suo conceptu formali non dicunt perfectionem. 25. Inter Essentiam Divinam, & prædictas relationes intercedit distinctio formalis ex natura rei. 26. Ex hypothese, quòd Spiritus S. non spiraretur à filio, adhuc ab illo realiter distingueretur. 27. Objectum fidei formale non est Veritas Dei in essendo, aut cognoscendo, 28. Sed Ipsius veracitas in revelando. 29. Pro omni statu & tempore fuit necessaria necessitate medii fides explicita Dei existentis, & Remuneratoris. 30. Modernum summum Pontificem esse verum Christi Vicarium est de fide tenendum. 31. Posset Deus de potentia absoluta alicui revelare suam damnationem. 32. qui dein nec deberet, nec posset amplius sperare suam salutem.

EX LIB. II. SENTENT.

33. **A**ngelorum existentia nequit à nobis pro hoc statu ratione naturali positiva demonstrari. 34. Non tantum est possibilis Angelorum specifica, & numerica multiplicatio, 35. sed etiam actu & specie, & numero multiplicati existunt. 36. Angeli naturaliter cum concursu Dei ordinario possunt cognoscere secreta cordium, 37. Sicut & mysteria gratiae actu producta, nisi involvant ordinem ad aliquid increatum. 38. Angelorum locutio non fit per signa, 39. nec per voluntariam conceptus sui manifestationem, & ordinationem ad alterum, 40. Sed per hoc, quod loquens speciem objecti, de quo fit locutio, vel actum intelligendi, aut utrumque simul in mente Angeli producat. 41. Obstinatio daemonum in malo non oritur ex naturali inflexibilitate, sed ex subtractione Divinae gratiae. 42. Primum Luciferi peccatum non fuit superbia, sed Philautia. 43. Nequit dari Angelus, vel alia creatura rationalis ab intrinseco impeccabilis. 44. Daemones torquentur ab igne infernali intentionaliter per hoc, quod eos invitos detineat per alligationem, ac simul per sui perpetuam, ac intensam contemplationem. 45. Si per possibile, vel impossibile nulla daretur lex, nullum daretur peccatum. 46. nequit dari peccatum Philosophicum. 47. Peccatum actuale formaliter consistit in privatione debitae rectitudinis. 48. Habens voluntatem committendi omnia venialia, tantum peccat venialiter. 49. Veniale etiam quoad culpam in hac vita non remissum, conjunctum tamen cum mortali non punitur in damnatis poenâ aeternâ. 50. Peccatum mortale non est infinitae gravitatis etiam in ratione offensae. 51. Peccatum habituale non dicit formaliter privationem Gratiae sanctificantis, 52. sed & ipsum peccatum actuale praeteritum moraliter perseverans, donec remittatur, connotans in obliquo reatum, seu obligationem ad poenam. 53. Peccatum quoque originale
non

non consistit formaliter in privatione iustitiæ originalis.
 54. Sed est ipsum Adæ peccatum, prout moraliter nostrum.
 55. Adamo non peccante meri Electi nati fuissent, nullus reprobus.
 56. Decedentes cum solo originali non patiuntur pœnam sensus.
 57. Datur Gratia merè sufficiens,
 58. de qua Deus omnibus prorsus hominibus providit,
 59. etiam parvulis in utero materno decedentibus.
 60. Gratia efficax non consistit in prædeterminatione physica,
 61. neque in cooperatione hominis,
 62. sed ejus efficacia sita est in quadam prævenientis motionis congruentia, & attemperatione, quatenus gratia à Deo datur in tali temporis, loci &c. opportunitate, ubi liberum arbitrium spontè consensurum à Deo præscitur mediante suo decreto concomitante.
 63. Gratia, & charitas habitualis non distinguuntur realiter.
 64. Gratia habitualis non justificat hominem physicè, sed tantum moraliter;
 65. Unde de absoluta Dei potentia gratia, & peccatum mortale simul stare possunt in eodem subjecto.
 66. Nullus potest sibi de condigno mereri gratiam primam, benè tamen secundam.
 67. Possibilis est pura omissio libera.
 68. Nequit idem actus humanus ex diverso capite esse simul bonus, & malus.
 69. Voluntas ex duobus propositis bonis potest eligere minus, vel æquale.
 70. Metus gravis regulariter loquendo excusat à transgressionem legis purè humanæ.
 71. Actus humanus externus distinctam habet bonitatem, vel malitiam ab ea, quæ est in actu interiori.
 72. Datur actus indifferens non tantum secundum speciem, sed etiam in individuo.
 73. Regulariter loquendo nequit unicus Author reddere opinionem aliquam verè probabilem.
 74. In materia honestatis licet sequi alterutrum ex duabus oppositis verè probabilibus opinionibus:
 75. imò & minus probabilem relictâ probabiliori.
 76. Minister Sacramenti, Medicus, & Judex in causis civilibus sequi tenentur sententiam probabiliorem;
 77. at Advocatus suscipit licitè defensionem causæ minus probabilis.
 78. Promulgatio

non est de essentia legis, sed tantum conditio sine qua non. 79. Ut Lex Imperialis obliget, requiritur promulgatio ejusdem in singulis Provinciis: 80. secus dicendum est de Lege Pontificia, respectu cujus sufficit promulgatio Romæ facta, nisi in Bulla aliter expressum fuerit. 81. Consuetudo potest introduci per actus formaliter malos.

EX LIB. III. SENTENT.

82. Incarnatio licet sit possibilis, 83. attamen nullus illam intellectus solis naturæ viribus positivè demonstrare potest. 84. Non fuit etiam supposito primi hominis lapsu simpliciter necessaria. 85. Verbum Divinum non terminavit immediatè, & formaliter naturam humanam per subsistentiam absolutam, 86. sed relativam. 87. Nequeunt plures Personæ Divinæ unam eandemque numerò naturam humanam immediatè terminare, 88. bene tamen una Persona Divina plures naturas. 89. Per se loquendo posset quælibet natura completa etiam irrationalis à Verbo assumi. 90. Christus Adamo non peccante adhuc venisset. 91. Cognovit per scientiam beatam in Verbo tam præterita, præsentia, futura, quàm possibile, 92. non quidem omnia actualiter, sed tantum aliqua, cetera habitualiter. 93. Impeccabilitas Ejus non venit immediatè ab Unionem hypostatica, 94. sed à visione Beatifica; 95. hinc non obstante Unionem Hypostatica Christus manet ab intrinseco peccabilis. 96. Christus meruit per omnes actus suos liberos, etiam per visionem Beatificam: 97. Ejus tamen meritum non fuit intrinsecè infinitum. 98. B. Virgo non solum à peccato originali, 99. verum etiam à debito proximo contrahendo fuit immunis. 100. Justitia respicit medium rationis, non rei. 101. Implicat dominium totale duorum in solidum pro eodem instanti in eandem rem. 102. Usus facti est separabilis à dominio in rebus unico actu consumptibilibus. 103.

Si

Si Religiosus professus assumatur in Episcopum, adhuc ligatur votò paupertatis, 104. Licet Clerici sint Domini fructuum superfluum, 105. hoc tamen non obstante eosdem ex justitia in pias causas erogare tenentur. 106. Quamvis valde consultum sit bona incerta sine delicto in pauperes erogare, attamen valde probabile est ea retineri posse ab inventore. 107. Feri petæ venantes contra prohibitionem Principis non possunt puniri poenâ mortis ob præcisam venationem, & nuda fericidia. 108. Præscriptio etiam locum habet in foro conscientie. 109. Metus gravis injustè incussus reddit contractum etiam ipso jure naturæ nullum. 110. Emptor bonæ fidei potest contractum rescindere, & rem emptam reddere furi ad recuperandum suum pretium. 111. Non valet consuetudo accipiendi annuatim quinque pro centum absque omni titulo. 112. Clerici nec licitè, nec validè testari possunt de bonis superfluis ad causas profanas. 113. Testamentum solemnitatibus Juris destitutum valet in foro conscientie, modò sufficienter constet de voluntate testatoris. 114. Nemo tenetur in conscientia ante sententiam Judicis ad restitutionem sub culpa gravi, nisi commiserit culpam gravem Theologicam. 115. Possessor bonæ fidei non tantum tenetur restituere fructus formaliter, 116. sed etiam solummodò virtualiter extantes. 117. Debitis gravatus nequit licitè Religionem ingredi, si manens in sæculo Creditoribus satisfacere valeat. 118. Præcisè pro vita hominis injustè ablata nihil est restituendum. 119. Nunquam licitum est, directè occidere innocentem; 120. Quapropter nequit Judex in criminalibus gravioribus illum condemnare, quem privatâ scientiâ novit innocentem, licet secundum allegata, & probata sit nocens. 121. Idem sentimus de criminalibus minoribus, & causis civilibus. 122. Reus non tenetur Judici legitimè interroganti fateri veritatem, etiamsi præcedat semiplena probatio, si adsit spes evadendi gravem poenam temporalem.

EX LIB. IV. SENTENT.

123. **P**otestas propriè instituendi Sacramenta soli Deo competit, neque per absolutam Dei potentiam ulli creaturæ communicari potest. 124. Si status innocentiae Adamo non peccante perdurâset, probabilius aliqua Sacramenta fuissent instituta. 125. Intentio Ministri non est de essentia Sacramenti. 126. Peccat, qui in statu disgratiæ illud administrat, 127. leviter quidem, si sit Minister necessitatis, graviter verò, si sit Minister Solemnitatis, & Sacramentum conficiat. 128. Sacramenta non causant gratiam physicè, sed solum moraliter. 129. Per ablu-tionem ex se occisivam invalidè confertur Baptismus. 130. Possunt licitè abstrahi parvuli infidelium à pote-estate parentum in ordine ad eos baptizandos, & Chri-istianè educandos. 131. Christus ultimam Cœnam, in qua Sacramentum Eucharistiæ instituit, celebravit luna 14. ad vesperam. 132. Aqua ex præcepto Ecclesiæ vino admiscenda non convertitur immediatè in sangui-nem Christi. 133. Laicis non debetur Eucharistia sub utrâque specie ex Jure Divino. 134. Essentia Sacrifi-cii Missæ consistit in sola consecratione. 135. Non est valoris infiniti. 136. Contritio perfecta non debet ne-cessariò procedere ex dilectione Dei formali. 137. Non datur peccatum ab intrinseco irremissibile. 138. Ne-quit per attritionem extra Sacramentum pœnitentiæ peccatum veniale remitti sine mortali. 139. Omnia merita per peccatum mortificata reviviscunt per pœni-tentiam, & quidem ad totam priorem gratiam. 140. Essentia Sacramenti Pœnitentiæ consistit in sola absolu-tione Sacerdotis. 141. Nequit esse validum, & infor-me. 142. Absolvi potest, & debet moribundus sub conditione, in quo nulla prorsus signa doloris apparent, modò constet ipsum Christianè vixisse. 143. Peccata negativè dubia non sunt necessariò confitenda. 144. Cum

Cum jurisdictione verè probabili licitè absolvit Confessarius poenitentem. 145. In articulo mortis, vel probabili ejusdem periculo habet quilibet Sacerdos etiam excommunicatus, suspensus &c. potestatem absolvendi ab omnibus peccatis, & censuris. 146. Possunt fideles contrahere matrimonium in ratione solius contractus, separando per intentionem rationem Sacramenti. 147. Potest Deus inter virum, & foeminam inducere vinculum matrimoniale absque eorum consensu. 148. Inter B. Virginem, & S. Josephum fuit verum matrimonium. 149. Summus Pontifex ex rationabili causa valet dispensare in matrimonio rato. 150. Matrimonia hæreticorum in locis, in quibus Tridentinum promulgatum, & receptum est, absque præsentia veri Parochi, & testium contracta, sunt invalida.

Omnia ad majorem Dei, Dei-
paræque Virginis Honorem, &
Gloriam.

Haimmerl, Hermellus / Weninger, Johann von M. / Lampl, Alberich

Praeambulum Ad Magnum Matrimonii Sacramentum, Seu Natura Sponsalium Rite
Examinata Ac una cum Parergis Ex Universa Theologia Ad mentem Doctoris
Subtilis Joannis Duns Scoti

Frisingae 1737

Diss. 282

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10840043-4

VD18 15043045-001